

Київ
2012

Бюджетна прозорість місцевої освіти

методичний посібник

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

CENTER OF POLITICAL STUDIES AND ANALYSIS
ЦЕНТР ПОЛІТИЧНИХ СТУДІЙ ТА АНАЛІТИКИ

Власенко В.О., Гандзюк К.В., Гончаров В.О., Назаренко Б.С., Таран В.В.
Бюджетна прозорість місцевої освіти: Методичний посібник / Упорядники:
Власенко В.О., Гандзюк К.В., Назаренко Б.С., Таран В.В. – К., 2012. – 80 с.

У посібнику представлено результати громадського моніторингу системи бюджетного фінансування освіти на місцевому рівні у 2011 році.

Методичний посібник розроблений та підготовлений ГО «Центр політичних студій та аналітики» за сприяння National Endowment for Democracy (NED) в рамках реалізації проекту «Прозорість місцевої освіти». Предметом уваги проекту став аналіз прозорості бюджетного процесу, ефективності витрачання бюджетних коштів, які здійснювали органи влади в Луганській та Херсонській областях на освітню галузь впродовж 2011 року.

У посібнику представлена методика громадського аналізу видаткової частини місцевого бюджету (освітня галузь).

Допомогу в реалізації проекту та написанню посібника надавали Олена Медведєва, Ольга Будник.

ЗМІСТ

I Розділ. Вступ.4-22 с.

1.1 загальна інформація про систему освіти в Україні. Порядок її фінансування.

1.1.1. Система освіти в Україні.

1.1.2. Інформація про структуру обласної освіти.

1.1.3. Фінансування освіти на місцевому рівні.

1.2. Правова основа функціонування освіти в Україні.

1.2.1. Окремі повноваження Кабінету Міністрів України.

1.2.2. Повноваження Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

1.2.3. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

1.2.4. Повноваження місцевих органів управління освітою.

1.2.5. Список законодавчих та нормативно-правових документів.

II Розділ. Етапи реалізації проекту.23-49с.

2.1. I етап реалізації проекту (липень-вересень 2011 року).

2.2. II етап реалізації проекту (серпень-жовтень 2011 року).

2.3. III етап реалізації проекту (жовтень-листопад 2011 року).

2.4. Луганська область.

2.5. Херсонська область.

III Розділ. Підведення підсумків.50-56 с.

IV Розділ. Додатки.57-80 с.

4.1. Методика громадського аналізу видаткової частини місцевого бюджету (освітня галузь).

I Розділ. Вступ.

Прозорість використання публічних фінансів є неодмінною ознакою демократичної держави. На жаль, в Україні дотепер не склалася система та не запанувала традиція прискіпливої громадської уваги стосовно того, на що і в яких розмірах витрачаються кошти платників податків. Лише спорадичні публікації корупційно-викривального змісту в ЗМІ та ініційовані ними виступи опозиційних політиків час від часу привертають увагу широкого суспільного загалу. Однак, довго увагу таким чином привертати неможливо. Адже представники провладних політичних сил замість дискусії по суті оголошують подібну критику заангажованою та проплаченою їхніми опонентами. До ретельного аналізу нецільового використання бюджетних коштів, зазвичай, вдається наступний склад уряду на перших етапах своєї діяльності з метою дискредитації своїх попередників.

Тема аналізу витратної частини бюджету набуває в очах громадськості не-об'єктивного, упередженого та надмірно заполітизованого характеру. До того ж, увага вже до витрачених грошей значною мірою спадає, як тільки з'являється інформація про планування наступного бюджету. В суспільстві домінує інтерес до чергового раунду «поділу бюджетного пирога» замість прискіпливого з'ясування долі використання попереднього бюджету. Вочевидь, така ситуація не може вважатися нормальною. В сучасному українському суспільстві формується глибинна потреба у систематичному, аргументованому аналізі використання державних ресурсів, причому рівень довіри до такого аналізу буде значно вищим, якщо його проведенням займуться представники політично незаангажованої громадськості.

І якщо на загальнонаціональному рівні ще існують форми внутрішньо-урядового (Контрольно-ревезійна комісія Міністерства Фінансів України) та парламентського (Рахункова палата України) контролю над витрачанням коштів Державного бюджету України, то на рівні місцевого самоврядування ситуація виглядає значно менше контрольованою. Фактично, контролем за цільовим призначенням бюджетних платежів з боку територіальних відділень Державного казначейства України і обмежується публічний контроль, а фінансово-бюджетна автономія місцевого самоврядування часто набуває форми свавільного самоуправства його керівників. Громадський контроль над бюджетним процесом на рівні місцевого самоврядування взагалі обмежений лише проведенням бюджетних слухань напередодні ухвалення місцевого бюджету та жодним чином не поширюється на питання прозорості виконання його витратної частини.

А аналіз витратної частини місцевого бюджету має значне суспільно-політичне та соціально-економічне значення.

➡ **По-перше**, це є найбільш дієвою формою громадського контролю за діяльністю органів влади у міжвиборчий період.

➡ **По-друге**, саме такий аналіз показує реальні, а не декларовані пріоритети діяльності посадовців та те, наскільки місцева влада ефективно виконує покладені на неї функції.

➡ **По-третє**, дає можливість зрозуміти рівень та характер задоволення/незадоволення потреб громадян та різних суспільних груп у наданні відповідних послуг.

➡ **По-четверте**, викриває найочевидніше джерело корупції, фінансових зловживань та посадових злочинів.

➡ **По-п'яте**, показує інтегральну картину соціально-економічної політики місцевої влади, оскільки структура бюджетного споживання в умовах вимивання обігових коштів, недоступності поточного кредитування та звуження платоспроможного ринку нерідко перетворюється ледь не на головний фактор економічного життя регіону.

➡ **По-шосте**, дає можливість порівняти різні підходи до визначення та реалізації місцевої освітньої політики та виявити успішні приклади інноваційних підходів до управління фінансовими ресурсами та їхню результативність.

Однак, для впровадження практики ефективного громадського контролю за виконанням видаткової частини місцевого бюджету необхідно мати чітку та зрозумілу методику такого аналізу, мережу громадських експертів, спроможних належним чином виконати цю роботу та наявність успішного виконання такої роботи.

Саме на розв'язання цих завдань **Центром політичних студій та аналітики** впродовж 2011 року за підтримки **National Endowment for Democracy (NED)** здійснювався проект “Прозорість місцевої освіти.”

Предметом його уваги став аналіз прозорості бюджетного процесу, ефективності витрачання бюджетних коштів, які здійснювали органи влади в **Луганській та Херсонській областях** на освітню галузь впродовж 2011 року. Результати моніторингової кампанії представлені в цій книзі.

1.1 ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО СИСТЕМУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ. ПОРЯДОК ЇЇ ФІНАНСУВАННЯ.

1.1.1. Система освіти в Україні.

Конституцією України та іншими законами встановлені державні стандарти освіти. Державні стандарти освіти встановлюють вимоги до змісту, обсягу і рівня освітньої і фахової підготовки в Україні. Відповідність освітніх послуг державним стандартам і вимогам визначається, за законодавством, місцевими органами управління освітою шляхом ліцензування, інспектування, атестації закладів освіти.

Структура освіти в Україні включає в себе:

- ❖ дошкільну освіту;
- ❖ загальну середню освіту;
- ❖ позашкільну освіту;
- ❖ професійно-технічну освіту;
- ❖ вищу освіту;
- ❖ післядипломну освіту;
- ❖ аспірантуру;
- ❖ докторантуру;
- ❖ самоосвіту.

Потреба в закладах освіти, заснованих на комунальній власності, визначається місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування.

1.1.2. Інформація про структуру обласної освіти.

Згідно **Законів України** “Про місцеве самоврядування в Україні” та “Про місцеві державні адміністрації” **фінансове забезпечення** життєдіяльності закладів освіти та здійснення над ними оперативного управління на місцевому рівні це повноваження **виключно** місцевих органів влади. Відповідно вони покладаються на місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування. В Україні це:

Органи державної влади:

- обласні державні адміністрації,
- районні (міські) державні адміністрації.

Органи місцевого самоврядування:

“Бюджетна прозорість місцевої освіти”

- обласні ради,
- районні (міські) ради,
- виконавчі комітети міських та селищних рад.

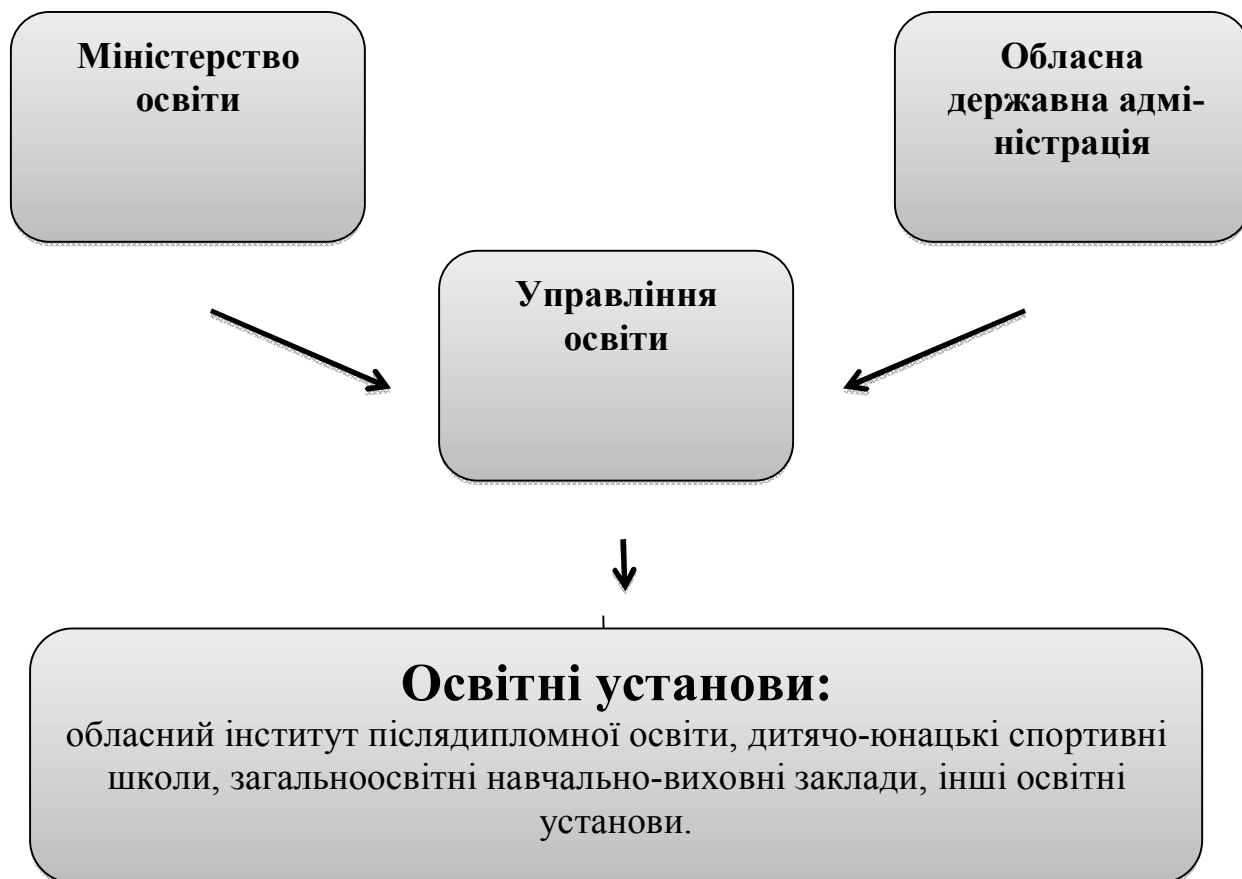
Для оперативного управління освітнім процесом та закладами освіти, які перебувають на балансі (утриманні) місцевих органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, при обласних, районних державних адміністраціях створюються відповідні структурні підрозділи, які здійснюють управління освітою: при обласній, районній держадміністраціях — управління освітою, в структурі виконавчого комітету міської ради департамент (управління) освіти, а при сільській і селищних радах — комісії з питань освіти.

Обласні та районні ради не здійснюють оперативного управління галуззю “Освіта” на місцевому рівні. В їх повноваження входить **виключно** затвердження бюджетних видатків на потреби освітян даного регіону (області чи району), які запропоновані фінансовим управлінням відповідної державної адміністрації (обласна чи районна адміністрації).

Механізм управління освітою:

Управління освіти, з одного боку, підпорядковане **Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України**, а з другого — обласній державній адміністрації. Воно здійснює керівництво освітою в області. Йому підпорядковані обласний інститут післядипломної освіти, дитячо-юнацькі спортивні школи, загальноосвітні навчально-виховні заклади, інші освітні установи.

1.1.3. Фінансування освіти на місцевому рівні

Відповідно до **Бюджетного кодексу України**, фактично повна відповідальність за фінансування усіх загальноосвітніх навчальних закладів лежить на місцевому самоврядуванні. Варто зазначити, що між районами (містами) існує суттєва різниця у розмірах, кількості населення та обсягах районних бюджетів. Ці обсяги, формуються в основному з податкових надходжень від громадян, які проживають на цій території, та від юридичних осіб, що здійснюють свою діяльність у районі (місті). **Очевидно**, що є «багатші» центральні райони (міста), де розвинена виробнича та комерційна діяльність, та «бідніші» провінційні, де практично немає виробничої сфери. **Оскільки** райони (міста) є власниками шкільних приміщень та майна і є відповідальними за їх утримання, то **саме районні (міські) ради затверджують розмір асигнувань** на школи та ухвалюють рішення щодо розвитку всієї мережі шкіл району (міста). Закономірно виникає питання, чи означає це також, що в «багатших» районах (містах) видатки на освіту суттєво збільшені, а отже, з'являється більше можливостей для поліпшення якості освітніх послуг, створення кращих умов перебування дітей у школах? Чи така можлива нерівність бюджетів на освіту в різних районах (містах) не призводить до порушення основного принципу — рівного доступу всіх школярів України, незалежно від місця їхнього проживання, до якісної освіти?

Безумовно, ці питання потребують детальнішого вивчення. Однак, **важливо наголосити**, що центральна і регіональна влада намагаються контролювати дотримання принципу рівності в отриманні якісної освіти, зокрема, через процедури фінансування. Для цього використовуються власні повноваження та окремі механізми, **зокрема**:

- ❖ запроваджувати власні фінансові норми бюджетної забезпеченості на рівні міста (району);
- ❖ визначати для кожного району (міста) розмір коригувальних дотацій, завдяки яким забезпечуються видатки на освіту;
- ❖ запроваджувати регіональні чи місцеві програми у галузі «Освіта», які поширюються на всі навчальні заклади, незалежно від території їхнього розташування.

Обсяг фінансових ресурсів для районних бюджетів (у тому числі, і для загальної середньої освіти) визначається відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 05.06.2001 року № 1195 «Про затвердження Формули розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами» з урахуванням використання специфічної системи міських нормативів бюджетної забезпеченості. Розрахунковий показник обсягу видатків на освіту визначається залежно від загального обсягу ресурсів місцевих бюджетів на освіту, фінансової норми бюджетної забезпеченості одного учня та приведеного контингенту учнів різних типів загальноосвітніх навчальних закладів станом на 5 вересня року, що передував поточному бюджетному періоду. Отже, враховуючи національні нормативи, розроблені на основі **Постанови № 1195 Кабінету Міністрів України**, місцеві органи самоврядування мають право розробляти і приймати власні фінансові нормативи бюджетної забезпеченості у сфері освіти. Міські чи районні нормативи розробляються й використовуються для проекту міського бюджету і обчислюються на підставі витрат попередніх років за типами шкіл (загальна сума витрат для певного типу шкіл, поділена на кількість школярів), до уваги при цьому береться очікуваний відсоток інфляції і планованого збільшення зарплат вчителям. Такі обчислення здійснюють управління фінансів державних адміністрацій і на їхній підставі формується бюджет галузі **«Освіта»**.

Вартість поточного утримання одного учня визначається шляхом ділення поточних видатків за відповідний рік на кількість учнів.

Вартість поточного утримання одного учня (вихованця) залежить від багатьох чинників, зокрема:

- ❖ вартості комунальних послуг;
- ❖ середньої наповнюваності класів;
- ❖ загального фонду оплати праці навчального закладу (на це впливає, зокрема, тип навчального закладу та кваліфікація вчителів);
- ❖ технічного стану приміщень;
- ❖ вартості харчування дітей;
- ❖ суми коштів, які виділяють додатково районні державні адміністрації.

Дедалі частіше лунають думки експертів, що формульний розрахунок не відображає реалій життя, а тому необхідні зміни до Бюджетного кодексу.

В Україні діє нормативна формула асигнування ресурсів на освіту, її суть полягає в тому, що кожний навчальний заклад має у штаті певну кількість вчителів, допоміжного й адміністративного персоналу, і, відповідно до штатних розписів і тарифікаційних списків, відбувається покриття певного рівня видатків, але це напряду не пов'язується з чисельністю учнів чи показниками якості роботи школи.

❗ В основі визначення обсягів фінансування освіти, як правило, лежить принцип «від досягнутого в минулому році рівня», коли на потреби освіти, відповідно до нормативу, виділяється певна сума з бюджету, яка, по суті, **ігнорує реальні потреби**. Основною метою виступає збереження рівня фінансування попереднього року. В умовах фінансового дефіциту процес складання бюджету на освіту, у тому числі і на загальну середню, відбувається не стільки знизу (від потреб навчальних закладів), скільки зверху — з бюджету обласного рівня чи бюджету міста просто доводиться сума бюджету на райони. Бухгалтерії районних управлінь освіти вже в межах цієї суми, враховуючи можливості районного бюджету, розподіляють видатки на школи, забезпечуючи, в першу чергу, захищені статті та обов'язкові витрати.

Таким чином, крім основного джерела державного фінансування потреб школи — коштів — районного бюджету, шкільна освіта додатково фінансується з бюджетів вищого рівня (міського, загальнодержавного), тобто фактично діє трирівнева схема фінансування. При цьому, **всі фінансові та матеріально-технічні потоки проходять через районні управління освіти**. Так, наприклад, фінансуються підручники, передплата деяких періодичних видань, учнівські свідоцтва та атестати, післядипломна педагогічна освіта учителів тощо.

!Фінансування державних закладів освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, коштів галузей народного господарства, державних підприємств

і організацій, а також додаткових джерел фінансування. Додатковими джерелами фінансування є:

- ❖ кошти, одержані за навчання, підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів відповідно до укладених договорів;
- ❖ плата за надання додаткових освітніх послуг;
- ❖ кошти, одержані за науково-дослідні роботи (послуги) та інші роботи, виконані закладом освіти на замовлення підприємств, установ, організацій та громадян;
- ❖ доходи від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, підприємств, цехів і господарств, від надання в оренду приміщень, споруд, обладнання;
- ❖ дотації з місцевих бюджетів;
- ❖ кредити і позички банків, дивіденди від цінних паперів та доходи від розміщення на депозитних вкладах тимчасово вільних позабюджетних коштів;
- ❖ валютні надходження;
- ❖ добровільні грошові внески, матеріальні цінності, одержані від підприємств, установ, організацій, окремих громадян;
- ❖ інші кошти.

У разі одержання коштів з інших джерел бюджетні та галузеві асигнування закладів освіти не зменшуються. **Бюджетні асигнування на освіту та позабюджетні кошти не підлягають вилученню та використовуються виключно за призначенням.**

Заробітна плата та інші виплати, передбачені статтею 57 Закону України «Про освіту», виплачуються з коштів Державного бюджету України.

Ця норма не завжди виконується на практиці, оскільки заробітна плата виплачується з коштів місцевого бюджету.

Джерелами формування кошторису навчального закладу законодавством визначено:

- ❖ кошти місцевого (державного) бюджету у розмірі, передбаченому нормативами фінансування загальної середньої освіти для забезпечення вивчення предметів в обсязі Державних стандартів загальної середньої освіти;
- ❖ кошти, отримані за надання платних послуг;
- ❖ доходи від реалізації продукції навчально-виробничих майстерень, навчально-дослідних ділянок, підсобних господарств;
- ❖ доходи від здачі в оренду приміщень, споруд, обладнання;
- ❖ благодійні внески юридичних і фізичних осіб;

❖ кредити банків (для приватних закладів).

Розрахунки видатків на утримання установ освіти обласного підпорядкування проводяться з урахуванням існуючої мережі закладів та контингенту учнів і вихованців та студентів за такою кодифікацією бюджетних витрат:

КЕКВ 1110 „Оплата праці працівників бюджетних установ”.

КЕКВ 1131 „Предмети, матеріали, обладнання та інвентар, у тому числі м'який інвентар та обмундирування ”

КЕКВ 1132 „Придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів”

КЕКВ 1133 „Продукти харчування”

КЕКВ 1134 „Оплата послуг (крім комунальних)”

КЕКВ 1135 „Інші видатки”

КЕКВ 1140 „Видатки на відрядження”

КЕКВ 1160 „Оплата комунальних послуг та енергоносіїв”

КЕКВ 1172 „Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку”

КЕКВ 1342 “Стипендії”

КЕКВ 1343 „Інші трансферти населенню”

КЕКВ 2000 „Капітальні видатки”.

1.2. ПРАВОВА ОСНОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.

Законодавство України про освіту базується на **Конституції України** і складається з **Закону України "Про освіту"**, **Закону України "Про загальну середню освіту"**, **Закону України "Про дошкільну освіту"**, **Закону України "Про позашкільну освіту"**, інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України.

До "інших нормативно-правових актів", на наш погляд, доцільно віднести у першу чергу:

❖ Закони України: «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», «Про бюджетну систему в Україні», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про оподаткування прибутку підприємств», «Про державний бюджет України на 2010 рік», «Про благодійність та благодійні організації», «Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні»,

❖ Кодекси України: Цивільний, Бюджетний, Господарський, Про працю,

- ❖ Укази Президента України,
- ❖ Постанови Верховної Ради України,
- ❖ Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України,
- ❖ Рішення Конституційного суду України,
- ❖ Накази Міністерства освіти і науки України, Міністерства фінансів України,
- ❖ Накази та інструктивні листи Державного казначейства України, Державної податкової адміністрації, Державного санітарного лікаря.

1.2.1. Окремі повноваження Кабінету Міністрів

В Україні для управління освітою діє система державних органів управління і органів громадського самоврядування.

До державних органів управління освітою в Україні належать:

- ❖ Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України;
- ❖ Міністерства і відомства України, яким підпорядковані заклади освіти;
- ❖ Державна інспекція навчальних закладів України.
- ❖ Міністерство освіти Автономної республіки Крим;
- ❖ місцеві органи державної виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані ним органи управління освітою.

1.2.2. Повноваження Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України є центральним органом державної виконавчої влади, який здійснює керівництво у сфері освіти. Відповідно до **ПОЛОЖЕННЯ про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України** із змінами, внесеними згідно з Указом Президента N 645/2011 (645/2011) від 06.06.2011, **міністерство:**

- 1) бере участь у визначенні державної політики в галузі освіти, науки, професійної підготовки кадрів, розробляє програми розвитку освіти, державні стандарти освіти;
- 2) встановлює державні стандарти знань з кожного предмета;
- 3) здійснює навчально-методичне керівництво, контроль за дотриманням державних стандартів освіти, державне інспектування;
- 4) забезпечує зв'язок із закладами освіти, державними органами інших країн;
- 5) формує і розміщує державне замовлення на підготовку спеціалістів з вищою освітою;
- 6) розробляє умови прийому до закладів освіти;
- 7) розробляє проекти положень про заклади освіти;

- 8)** здійснює керівництво державними закладами освіти;
- 9)** затверджує типові навчальні плани на основі Базового навчального плану;
- 10)** визначає перспективи розвитку системи загальної середньої освіти;
- 11)** визначає порядок атестації педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів; затверджує Типове положення про атестацію;
- 12)** організовує підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, в тому числі керівних кадрів; затверджує Положення про кваліфікаційні категорії та педагогічні звання;
- 13)** приймає рішення щодо організації інноваційної діяльності, координує та контролює її проведення;
- 14)** затверджує положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад;
- 15)** приймає рішення про запровадження експериментальних робочих навчальних планів, нових освітніх програм, педагогічних новацій і технологій;
- 16)** затверджує типові переліки обов'язкового навчального та іншого обладнання (в тому числі корекційного), навчально-методичних та навчально-наочних посібників, підручників, художньої та іншої літератури;
- 17)** організує забезпечення педагогічних працівників підручниками, посібниками та методичною літературою;
- 18)** забезпечує випуск підручників, посібників, методичної літератури;
- 19)** визначає мінімальні нормативи матеріально-технічного, фінансового забезпечення закладів освіти згідно з Державним стандартом загальної середньої освіти;
- 20)** визначає перелік спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) за погодженням з Міністерством охорони здоров'я;
- 21)** забезпечує соціальний захист, охорону життя, здоров'я та захист прав педагогічних працівників, спеціалістів, учнів;
- 22)** затверджує положення про навчання за груповою та індивідуальною формами;
- 23)** встановлює порядок поділу класів на групи при вивченні окремих предметів;
- 24)** визначає кількість учнів у групах подовженого дня та вихованців у групах загальноосвітніх навчальних закладів за погодженням з Міністерством фінансів;
- 25)** встановлює термін здобуття повної загальної середньої освіти у професійно-технічних і вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації;
- 26)** призначає на посаду та звільняє керівника державного загальноосвітнього навчального закладу.

1.2.3. Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Місцеві органи державної влади та органи самоврядування здійснюють державну політику в галузі освіти на відповідній території і в межах своєї компетенції, відповідно до **Статті 14, Закону України "Про освіту" №1060-ХІІ, із змінами від 11 червня 2008.**

Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі освіти:

- ❖ організують облік дітей шкільного віку, контролюють виконання вимог щодо навчання дітей у закладах освіти. Закріплюють за загальноосвітніми навчальними закладами відповідні території обслуговування і до початку навчального року обліковують учнів, які мають їх відвідувати;
- ❖ вирішують у встановленому порядку питання, пов'язані з опікою і піклуванням про неповнолітніх, які залишилися без піклування батьків, дітей-сиріт, захист їх прав, надання матеріальної та іншої допомоги;
- ❖ створюють належні умови за місцем проживання для виховання дітей, молоді, розвитку здібностей, задоволення їх інтересів;
- ❖ забезпечують у сільській місцевості регулярне безкоштовне підвезення до місця навчання і додому учнів та педагогічних працівників;
- ❖ організують професійне консультування молоді та продуктивну працю учнів;
- ❖ встановлюють не нижче визначених Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України мінімальних нормативів, обсяги бюджетного фінансування закладів освіти, установ, організацій системи освіти, що є у комунальній власності, та забезпечують фінансування витрат на їх утримання;
- ❖ забезпечують розвиток мережі закладів освіти та установ, організацій системи освіти, зміцнення їх матеріальної бази, господарське обслуговування;
- ❖ контролюють додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів в галузі освіти, обов'язкове виконання Державного стандарту загальної середньої освіти, розташованими на їх території;
- ❖ беруть участь у розробленні та реалізації варіативної складової змісту загальної середньої освіти;
- ❖ створюють умови для одержання громадянами повної загальної середньої освіти;
- ❖ вживають заходів щодо влаштування учнів (вихованців) до інших загальноосвітніх навчальних закладів у разі ліквідації в установленому законодавством порядку загальноосвітнього навчального закладу, заснованого на комунальній формі власності;

- ❖ організовують нормативне, програмне, матеріальне, науково-методичне забезпечення, перепідготовку, підвищення кваліфікації, атестацію педагогічних працівників;
- ❖ здійснюють добір, призначення на посаду та звільнення з посади педагогічних працівників, в тому числі керівних кадрів, державних і комунальних загальноосвітніх закладів. На погляд авторів, школам доцільно повернути делеговане ним до 1999 року право призначення та звільнення педагогічних працівників;
- ❖ забезпечують педагогічних працівників підручниками, посібниками, методичною літературою;
- ❖ проводять атестацію навчальних закладів системи загальної середньої освіти, розташованих на їх території, оприлюднюють результати атестації;
- ❖ сприяють проведенню інноваційної діяльності в системі загальної середньої освіти;
- ❖ забезпечують соціальний захист педагогічних працівників, спеціалістів, які беруть участь в навчально-виховному процесі учнів (вихованців);
- ❖ реєструють статут приватного навчального закладу;
- ❖ приймають рішення про здійснення загальноосвітнім навчальним закладом бухгалтерського обліку самостійно або через централізовану бухгалтерію.

Переважна більшість перерахованих вище повноважень делегована місцевим органам управління освітою, що є перерозподілом владних повноважень.

1.2.4. Повноваження місцевих органів управління освітою.

Місцевими органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування створюються відповідні органи управління освітою, діяльність яких спрямовується відповідно до **Статті 14, Закон України "Про освіту" №1060-XII, із змінами від 11 червня 2008**

Повноваження місцевих органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в галузі освіти на:

- ❖ управління закладами освіти, що є у комунальній власності;
- ❖ організацію навчально-методичного забезпечення закладів освіти, вдосконалення професійної кваліфікації педагогічних працівників, їх перепідготовку та атестацію в порядку, встановленому Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України;
- ❖ координацію дій педагогічних, виробничих колективів, сім'ї, громадськості з питань навчання і виховання дітей;

- ❖ визначення потреб, розроблення пропозицій щодо державного контракту і формування регіонального замовлення на педагогічні кадри, укладання договорів на їх підготовку;
- ❖ контроль за дотриманням вимог щодо змісту, рівня і обсягу освіти, атестацію закладів освіти, що перебувають у комунальній власності;
- ❖ визначення відповідності освітніх послуг, які надаються закладами освіти, державним стандартам певного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівня;
- ❖ прийняття рішень про створення спеціалізованих закладів освіти: шкіл, колегіумів, ліцеїв, гімназій тощо;
- ❖ прийняття рішень про створення, реорганізацію або ліквідацію закладів освіти;
- ❖ затвердження робочих навчальних планів комунальних загальноосвітніх навчальних закладів, погодження робочих навчальних планів приватних навчальних закладів;
- ❖ погодження структури навчального року та режиму роботи загальноосвітніх навчальних закладів;
- ❖ затвердження обсягу навчального навантаження вчителів (на думку автора, доцільно делегувати школі це право, залишивши певні обмеження щодо максимально допустимого обсягу навантаження,);
- ❖ призначення на посаду та звільнення керівника комунального навчального закладу та його заступників, погодження та призначення керівника і заступників керівника приватного навчального закладу;
- ❖ погодження статутів приватного загальноосвітнього навчального закладу;
- ❖ встановлення штатних розписів персоналу комунальних загальноосвітніх навчальних закладів на підставі Типових штатних нормативів, затверджених МОУ;
- ❖ затвердження кошторисів розпорядників коштів нижчого рівня (загальноосвітніх навчальних закладів);
- ❖ застосування стягнення до працівників загальноосвітніх навчальних закладів за порушення трудової дисципліни (догана та звільнення, якщо статутами не передбачені інші дисциплінарні стягнення);
- ❖ оголошення наказом заохочень працівникам разом або за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації; представляє за особливі трудові заслуги у вищій органі до нагородження орденами, медалями, почесними грамотами, нагрудними значками, до присвоєння почесних звань.

Суттєвим є те, що **порядок підпорядкування** місцевих органів управління освітою органам державної виконавчої влади, місцевого самоврядування та відповідним державним органам управління освітою **встановлюється Кабінетом Міністрів України.**

1.2.5. Список законодавчих та нормативно-правових документів.

- 1)** Конституція України від 28.06.96р. № 254к/96-ВР.
- 2)** Закон України «Про внесення змін і доповнень до Закону Української РСР «Про освіту» від 23.03.96р. № 100/96-ВР, зі змінами.
- 3)** Закон України «Про загальну середню освіту» від 13.05.99р. № 651-XIV, зі змінами.
- 4)** Закон України “Про дошкільну освіту” від 11.07.2001 р. № 2628-III, зі змінами.
- 5)** Закон України “Про позашкільну освіту” від 22.06.2000 р. № 1841-III, зі змінами.
- 6)** Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003р. № 755-IV, зі змінами.
- 7)** Закон України «Про бюджетну систему в Україні».
- 8)** Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.97р. № 280/97-ВР, зі змінами.
- 9)** Закон України “Про місцеві державні адміністрації” від 09ю04.1999 р. № 586-XIV, зі змінами.
- 10)** Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996- XIV, зі змінами.
- 11)** Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 28 Л 2.94р. № 334/94- ВР, зі змінами.
- 12)** Закон України «Про державний бюджет України на 2010 рік» від 27.04.2010р. № 2154-VI.
- 13)** Закон України «Про благодійність та благодійні організації» від 16.09.97р. № 531/97- ВР, зі змінами.
- 14)** Закон України «Про Державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26.01.93р. № 2940-XII, зі змінами.
- 15)** Цивільний кодекс України від 16.01.2003р. №435-VI.
- 16)** Бюджетний кодекс України від 21.06.2001р. №2542-111.
- 17)** Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436-IV.
- 18)** Кодекс законів про працю, затверджений Законом №322-УІІ від 10.12.71 ВВР, 1971, додаток до № 50 ст.375 (зі змінами).
- 19)** Указ Президента України «Про національну доктрину розвитку освіти» від 17.04.2002р. № 347/2002.
- 20)** Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» від 04.07.2005р. № 1013/2005.
- 21)** Постанова Верховної Ради «Про підсумки парламентських слухань «Про виконання законодавства щодо розвитку загальної середньої освіти в Україні» від 24.10.2002р.

- 22)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальним закладам іншими установами і закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності» № 796 від 27.08.10р.
- 23)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про нормативний порядок формування місцевих бюджетів» № 1258 від 29.12.2000р.
- 24)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження формули розподілу здоров'я, культури, науки, спорту та фізичного виховання для потреб їх фінансування» № 1222 від 04.08.2000р.
- 25)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до використання кошторисів бюджетних установ» № 228 від 28.02.2002р.
- 26)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації благодійних організацій» № 382 від 30.03.98р.
- 27)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямків використання» № 659 від 17.05.2002р.
- 28)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про оплату праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» №1298 від 30.08.2002р.
- 29)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про питання попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти» № 1404 від 09.10.2006р.
- 30)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» № 419 від 28.02.2000р., зі змінами.
- 31)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про ЗНЗ» № 778 від 27.08.2010р.
- 32)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку виплати надбавки за вислугу років лікарям і фахівцям з базовою та неповною вищою медичною освітою» № 1418 від 29.12.2009р
- 33)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку проведення інспектування державною контрольно-ревізійною службою» № 550 від 20.04.2006р.
- 34)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про ліцензування освітніх послуг» № 1380 від 29.08.2003р.
- 35)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державний стандарт базової і повної середньої освіти» № 24 від 14.01.2004р.
- 36)** Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації бюджетного процесу» № 1036 від 26.11.2008р.

- 37)** Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання врегулювання між-бюджетних відносин» № 995 від 12.09.2009р.
- 38)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні гроші» № 1017 від 19.11.2008р.
- 39)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про підвищення заробітної плати працівникам бібліотек» № 1073 від 30.09.2009р.
- 40)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про встановлення надбавки учителям, вихователям ЗНЗ ... керівникам та заступникам керівників зазначених закладів, посади яких віднесені до посад педагогічних працівників» № 1130 від 05.10.2009р.
- 41)** Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» № 1095 від 25.08.2004р (зі змінами), міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання та коштів, що передаються до державного бюджету) між державним бюджетом та місцевими бюджетами» № 1195 від 05.06.2001р.
- 42)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку отримання благодійних (добровільних) внесків і пожертв від фізичних та юридичних осіб, бюджетними установами і закладами освіти, охорони
- 43)** Постанова Кабінету Міністрів України «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти» № 1312 від 31.12.2005р.
- 44)** Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо забезпечення розширення автономії загальноосвітніх навчальних закладів» № 1564 від 08.12.2009р.
- 45)** Рішення Конституційного суду України від 04.03.04р. у справі... про офіційне тлумачення положень ч. 3 ст. 53 Конституції України.
- 46)** Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» № 291 від 30.11.99р.
- 47)** Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію та її запровадження» №604 від 27.12.2001р.
- 48)** Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету» № 57 від 28.01.2002р.
- 49)** Наказ Міністерства фінансів України «Про порядок бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги» № 298 від 14.12.99р.
- 50)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Примірного статуту загальноосвітнього навчального закладу» № 284 від 29.04.2002р.

- 51)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження положення про піклувальну раду загальноосвітнього навчального закладу» № 45 від 05.02.01р.
- 52)** Наказ Міністерства освіти України «Про затвердження інструкції про організацію та діяльність ліцеїв» № 217 від 20.07.95р.
- 53)** Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження порядку складання, затвердження та подання мережі розпорядників коштів місцевих бюджетів усіх рівнів і основні вимоги до неї» № 1467 від 09.12.2008р.
- 54)** Наказ Міністерства освіти України «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників України» № 310 від 20.08.93р.
- 55)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах» № 732 від 20.12.2002р.
- 56)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження нормативів наповнюваності... груп подовженого дня і виховних груп ЗНЗ усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у ЗНЗ» № 128 від 20.02.2002р.
- 57)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти» № 102 від 15.04.1993р.
- 58)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження примірного положення про освітній округ» № 267 від 05.04.2006р.
- 59)** Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про Похвальний лист «За високі досягнення у навчанні» та Похвальну грамоту «За особливі досягнення у вивченні окремих предметів» № 187 від 17.03.2008р
- 60)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядку застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ» № 114 від 10.12.99р.
- 61)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження інструкції про кореспонденцію субрахунків бухгалтерського обліку для відображення основних господарських операцій бюджетних установ» № 61 від 10.07.2000р.
- 62)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Порядку складання річних фінансових звітів за 2005 рік установами та організаціями, які отримують кошти державного або місцевого бюджетів» № 246 від 28.12.2005р.
- 63)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Роз'яс-

- нень щодо застосування класифікації кредитування бюджету» № 194 від 04.11.2004р.
- 64)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Порядку обліку зобов'язань розпорядників бюджетних коштів в органах Державного казначейства України» № 136 від 09.08.2004р.
 - 65)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів» № 205 від 04.11.2002, із змінами.
 - 66)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження Порядку відкриття рахунків у національній валюті в органах Державного казначейства» № 221 від 02.12.2002р.
 - 67)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження змін до Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Роз'яснень щодо класифікації кредитування бюджету» №57 від 31.03.2005р.
 - 68)** Наказ Державного казначейства України «Про Роз'яснення щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету» № 181 від 30.09.2005р.
 - 69)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження змін до Роз'яснень щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету» № 330 від 08.12.2006р.
 - 70)** Наказ Державного казначейства України «Про затвердження змін до Порядку обліку зобов'язань розпорядників бюджетних коштів в органах Державного казначейства України» № 137 від 22.04.2008р.
 - 71)** Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-264 від 19.06.2001р.
 - 72)** Лист Державного казначейства України «Про затвердження Порядку зупинення операцій з бюджетними коштами» № 213 від 18.11.2002р.
 - 73)** Лист Державного казначейства України «Про порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних із надходженням у натуральній формі» № 07-04/960-3876 від 12.05.2004р.
 - 74)** Лист Державної податкової адміністрації України «Щодо деяких питань оподаткування навчальних закладів» № 2291/6/15-1216 від 11.04.2002р.
 - 75)** Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010р. № 2297-УІ

II Розділ. Етапи реалізації проекту.

2.1. I етап (липень-вересень 2011 року).

Метою першого етапу **проекту** було підготувати Методику дослідження, якою в подальшому будуть користуватися громадські аудитори в Луганській та Херсонській областях.

Для цього була створена робоча група (команда експертів з публічних фінансів та аналізу державної політики) по розробці методики, до складу якої ввійшли Р.Кобець, Ю. Джигира та В. Таран. Протягом липня місяця ними був розроблений проект Методики, яка складається з:

- методології дослідження;
- класифікації системи показників;
- ідентифікації джерел отримання інформації;
- інтерпретації отриманих результатів;
- структури регіональних аналітичних звітів та фінального тексту дослідження.

Після цього проект Методики був переданий для оцінки незалежним експертам:

- ❖ Лебедю В'ячеславу Вікторовичу - депутату Чернігівської обласної ради, Голові комісії з питань бюджету та соціально-економічного розвитку,
- ❖ Руденко Ганні Василівні - заступнику начальника Головного управління освіти та науки Київської міської державної адміністрації.
- ❖ Шеремету Святославу Петровичу - депутату Львівської обласної ради.

Після аналізу Методики експерти внесли в неї правки та корективи, які були представлені на засіданні робочої групи в Києві.

Підкорегована Методика була апробована експертами Центру політичних студій та аналітики.

В ході апробації методики розробники та експерти провели ще одну зустріч, на якій внесли відповідні правки до Методики, стосовно інтерпретації отриманих результатів та механізмів отримання інформації.

Саме ця Методика буде представлена на навчальному семінарі (тренінгу – інструктажі) для громадських аудиторів.

Після проведення двох регіональних досліджень до Методики внесені необхідні зміни та доповнення.

2.2. II етап реалізації проекту (серпень-жовтень 2011 року).

Метою другого етапу проекту було **сформувати мережу громадських аудиторів** в регіонах.

У вересні, робоча група, яка була створена на першому етапі проекту, доопрацювала Методику, на основі пропозицій наданих залученими незалежними експертами.

Робоча група розробила кваліфікаційні вимоги для відбору залучених спеціалістів на посади громадських аудиторів.

В серпні-вересні Цетром політичних студій та аналітики було розміщено оголошення на таких інформаційних ресурсах: www.cpsa.org.ua, www.parlament.org.ua, веб-ресурси наших колег та друковані регіональні видання: газета «Булава» (Херсонська область), інтернет-сайт www.da.ks.ua, інтернет-сайт «Інформаційне агентство parallel-media.com.ua» та Луганський обласний загальнополітичний тижневик «Реальна газета «Ижица» (Луганська область).

Наприкінці вересня на основі поданих анкет відбувся відбір учасників.

Робоча група підготувала програму семінару, сформулювала конкретні завдання у вигляді структури регіонального звіту для громадських аудиторів.

6-7 жовтня у м. Києві був проведений навчально-методологічний семінар для двох груп громадських аудиторів (по 3 людини з області) в якому взяли участь представники Херсонської та Луганської областей.

По закінченню семінару учасники розробили план роботи та розпочали свою діяльність.

2.3. III етап реалізації проекту (жовтень-листопад 2011 року).

Метою третього етапу було безпосереднє проведення двох моніторингових регіональних досліджень видаткової частини обласних бюджетів Луганської та Херсонської областей, що спрямовані на фінансування освітньої галузі.

 Поняття «моніторинг» походить від лат. *monitor* - той, що наглядає. Спочатку даний термін активно використовувався в екології і визначав спостереження, оцінку та прогнозування стану навколишнього середовища в зв'язку з господарською діяльністю людини. Останнім часом цей термін набув більш широкий зміст. Цим терміном позначається постійне спостереження за яким-небудь процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або первісним припущенням.

Моніторингове дослідження проводилося двома методами – активним та пасивним:

Активний моніторинг проводився шляхом:

- надсилання запитів на інформацію
- надсилання депутатських звернень
- спілкування з представниками органів влади та закладів освіти

Протягом жовтня-листопада громадські аудитори надіслали три хвилі запитів:

- перша хвиля з 13 по 17 жовтня,
- друга хвиля з 25 жовтня по 1 листопада,
- третя хвиля з 25 листопада по 1 грудня.

Запити направлялися до:

- Луганської та Херсонської обласних державних адміністрацій,
- районних державних адміністрацій, які знаходяться на території Луганської та Херсонської областей,
- виконавчих комітетів міст обласного підпорядкування,
- фінансового управління обласної державної адміністрації,
- управління освіти обласної державної адміністрації
- державного казначейства в Луганській та Херсонській областях.

На **третьому** етапі проекту допомогу в його реалізації надавала народний депутат України, член Комітету Верховної Ради України з питань освіти та науки Леся Оробець. Зокрема, вона надіслала листи підтримки проекту до керівництва **Луганської та Херсонської** області, а також направляла депутатські запити з проханням надати необхідну інформацію громадським аудиторам.

В ході моніторингової кампанії, для отримання додаткової інформації, громадські аудитори окрім надсилання запитів також **проводили зустрічі з представниками органів влади**. Наприклад:

- у Луганській області вони їздили у дві районні адміністрації, спілкувалися з представниками обласного казначейства, фінансового управління та управління освіти обласної державної адміністрації, управління освіти та депутатами обласної ради.
- В Херсонській області багато додаткових контактів у громадських аудиторів було з районними відділами освіти. При підготовці відповідей на запити, спеціалісти консультувалися з громадськими аудиторами, задавали уточнюючі питання. Багато додаткових контактів було зі спеціалістами Херсонської міської ради, але здебільшого вони мали негативний результат. Плідну співпрацю вдалося налагодити з представниками контролюючих та переві-

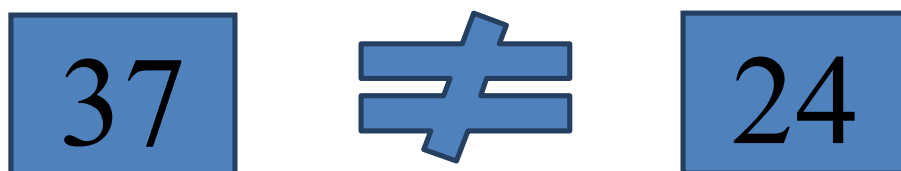
ряючих інстанцій (Антимонопольного комітету, КРУ, управлінням у справах захисту прав споживачів тощо).

Отримання інформації за допомогою Закону України «Про доступ до публічної інформації».

! 9 травня 2011 року в дію вступив Закон України “Про доступ до публічної інформації.” Громадяни тепер можуть оперативно, протягом п’яти робочих днів, отримати будь-яку інформацію (розпорядження голови адміністрацій, накази начальників управлінь, рішення сесій), яку створили органи влади в процесі своєї діяльності або володіють (наприклад акти Кабінету Міністрів України чи рішення вищестоящих органів влади). Це сприяло роботі в отриманні інформації, а відповідно і контролю процесів в країні, включаючи і аудит витрачання бюджетних коштів.

Для нас особливо значущою є частина 5, статті 6 Закону, в якій сказано, що не може бути обмежений доступ до інформації, щодо розпорядження бюджетними коштами, володіння, використання або розпорядження державним, комунальним майном та умови отримання цих грошей і майна, а також ПІБ фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно.

Оскільки, на інформаційні запити повинні відповідати розпорядники інформації, нами був спочатку зібраний пул їх адрес в окремому документі і створені шаблони, для прискорення і полегшення звернень до цих інституцій в подальшому. Запити направлялися за допомогою електронної пошти та відповіді, ми так само просили направляти на електронні адреси.

За час реалізації проекту в Луганській області було зроблено 37 запитів, з

яких одна третина залишилась без відповіді. В Херсонській області ситуація була дещо краща – не відповіли лише на 3 з 36 запитів. Дуже часто на запити не отримували запитувану інформацію не у повному обсязі або обґрунтовану відмову тому, що не всі документи зберігаються в електронному вигляді, а деякі документи навіть не зберігаються.

Оскільки Закон України «Про доступ до публічної інформації» на практиці місцевими чиновниками виконується незадовільно, громадські аудитори вважа-

ють за необхідне створювати прецеденти судового оскарження відповідей на запити. Враховуючи підвищену увагу суспільства до відкритості і публічності органів державної влади (особливо в питаннях ухвалення рішень), набуває особливої ваги постійний громадянський моніторинг ситуації у різних регіонах України.

Зразок запиту на отримання публічної інформації.

Херсонська обласна державна адміністрація

73000, м. Херсон, пл. Свободи, 1

Голові адміністрації

Костяку Миколі Михайловичу

Інформаційний запит

Керуючись **Законом України «Про доступ до публічної інформації»** (далі – ЗАКОН), прошу надати **таку інформацію:**

- 1) Річні плани державних закупівель управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації на **2011 рік** (на офіційному сайті управління дані за **2011 рік** відсутні)
- 2) Бюджетний запит управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації на **2011 рік**
- 3) Проект бюджетного запиту управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації на **2012 рік**

Відповідь прошу надіслати на поштову адресу, вказану на бланку. У випадку, коли копіювання запитуваної інформації перевищує **10 сторінок**, прошу надіслати її виключно на електронну адресу: audytor@cpsa.org.ua

Відповідно до ст. 20 Закону, інформація має бути надана не пізніше п'яти робочих днів, з моменту отримання цього запиту.

Відповідно до п. 3 ст. 22 Закону, розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або має бути відомо, хто нею володіє, зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику з одночасним повідомленням про це запитувача.

Відповідно до ст. 24 Закону, відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації несуть особи, винні у вчиненні таких порушень, а ст. 212-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачено накладання штрафу за неправомірну відмову в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності.

З глибокою повагою,
представник ЦПСА _____

Гандзюк Катерина

Зразок відповіді на запит.

21.11.2011 № 523-8673/0/8-11/82/323

Координатору громадської організації «Центр політичних студій та аналітики» у Херсонській області
Гандзюк К.В.

Про надання інформації

Шановна Катерино Вікторівно!

Обласна державна адміністрація розглянула Ваш інформаційний запит від 16 листопада 2011 року та надає річний план закупівель управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації на 2011 рік. Бюджетний запит на 2011 рік та проект бюджетного запиту на 2012 рік управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації направляємо на електронну адресу arwen@ukr.net, вказану Вами у запиті.

Також інформуємо, що законодавство, яке регулює відносини у сфері державних закупівель не містить вимог щодо оприлюднення річних планів замовників на власних або інших веб-сайтах.

Додаток: на 1 арк.

З повагою,

Заступник голови обласної
державної адміністрації

А.Яценко

Отримання інформації за допомогою консультацій з експертами та проведення інтерв'ю.

Даний вид отримання інформації є найбільш цікавим і часто найбільш достовірним. Протягом звітного періоду громадські аудитори опитували депутатів різних рівнів, державних службовців, працівників бюджетної сфери, фахівців з публічних фінансів та аналізу державної політики, журналістів, лідерів громадських організацій.

Пасивний моніторинг.

Для ознайомлення з основними документами громадські аудитори використовувалися інтернет-сайти різних державних структур.

Додаткова інформація була взята з сайтів Міністерства фінансів, Міністерства освіти і науки, міністерства статистики, а також сайтів обласних, районних державних адміністрацій і сайтів рад різних рівнів та місцевих управлінь освіти та фінансів.

Частину інформації ми знайшли в обласних бібліотеках, архівах, на інформаційних стендах і в офіційних ЗМІ.

Нижче ми пропонуємо ознайомитися із детальними звітами роботи громадських аудиторів у розрізі областей.

2.4. ЛУГАНСЬКА ОБЛАСТЬ.

Протягом жовтня грудня команда експертів опрацьовувала систему показників, за якими з'ясовувала :

- рівень бюджетної забезпеченості місцевої освіти – видатки обласного бюджету на 1 мешканця / учня відповідної адміністративної одиниці (територіальної громади);
- питома вага видатків на освіту у загальній видатковій частині бюджету, та динаміка цього показника за останні 3-4 роки (збільшення / скорочення);
- обсяги та цільовий характер фінансування заходів, передбачених загальнодержавними / регіональними цільовими програмами у сфері освіти;
- повнота фінансового забезпечення – чи всі затверджені видатки фінансують-

ся в повному, затвердженому обсязі;

- організація та проведення тендерних закупівель (розміщення оголошення, визначення термінів підготовки пропозицій, складу тендерного комітету, відсотку коштів на закупівлю товарів і послуг у одного продавця, врахування скарг учасників, визначення вартості одиниці товарів та послуг та ін.)

Бюджетне забезпечення :

Період аналізу бюджетних витрат - 2009-2011 рр.

Рівень бюджетної забезпеченості місцевої освіти – видатки обласного бюджету на 1 мешканця / учня відповідної адміністративної одиниці (територіальної громади);

На 2011 рік це було 6035 грн. на одного учня, в 2012 було закладено в проекті бюджету 7506 грн. Норматив, встановлений урядом - обов'язковий до виконання. В цю суму входить: харчування оплата праці педагогічних працівників, оплата на утримання закладів освіти (комуналка).

Питома вага видатків на освіту у загальній видатковій частині бюджету, та динаміка цього показника за останні 3-4 роки (збільшення / скорочення);

В проекті обласного бюджету на 2011 рік асигнування на утримання установ освіти обласного підпорядкування передбачені у сумі 498.575,3 тис. грн (з урахування видатків бюджету розвитку), що на 262.081,1 тис. грн більше 2010 року та на 300.041,7 тис. грн більше 2009 року (2010 рік 236.494,2 тис. грн, 2009 рік – 198.533,6 тис. грн). Згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 січня 2009 року № 42-р з 01.01.2011 року з державного до обласного бюджету передаються на фінансування 63 професійно-технічні заклади навчання з загальною чисельністю 21.256 учнів та одна централізована бухгалтерія.

В порівняльних умовах (без врахування асигнувань на утримання професійно-технічних закладів навчання) в проекті обласного бюджету на 2011 рік асигнування на утримання установ освіти обласного підпорядкування передбачені у сумі 237.913,3 тис. грн, що на 1.419,1 тис. грн більше 2010 року та на 39.379,7 тис. грн більше 2009 року (2010 рік 236.494,2 тис. грн, 2009 рік – 198.533,6 тис. грн).

Видатки на оплату праці по галузі в проекті бюджету визначено у сумі 150.756,1 тис. грн, що на 16.721,6 тис. грн, або на 12,5 відсотка більше ніж у минулому році та на 40.569,1 тис. грн, або на 36,8 відсотка більше ніж у 2009 році (2010 рік –134.034,5 тис. грн, 2009 рік –110.187,0 тис. грн).

Але, з урахуванням рівня інфляції, маємо:
2010 року —109,1% і 2011 року — 104,6 %

Це свідчить, що фактичного підвищення фінансування галузі Освіта в Луганській області у 2010 та 2011 років порівняно з 2009 р. не відбулося!

Регіональні цільові освітянські програми:

<i>№ з/п</i>	<i>Назва програми</i>	<i>Рішення сесії, яким затверджена про- грама</i>	<i>Роки дії програми</i>
1	Програма створення електрон- но-інформ. навч. середовища 1 учень - 1 компютер	Рішення XV сесії обласної ради V скликання від 25.02.11 №3- 14 від 05.01.2012 р.	2011-2014
2	Програма створення єдиного інформаційного простору мережі шкільних бібліотек	Рішення XV сесії обласної ради IV скликання від 25.02.11 №3- 13 від 05.01.2012 р	2011-2015
3	Патріот Луганщини	Рішення XLVI сесії обла- сної ради V скликання від 25.02.11 №3- 12 від 05.01.2012 р.	2011-2014
4	Програма розвитку дитячого руху	Рішення III сесії обласної ради VI скликання від 03.03.10 №34- 9 від 05.01.2012 р.	2010-2014
5	Програма розвитку дитячо- юнацького краєзнавства	Рішення VI сесії обласної ради VI скликання від 03.03.10 № 34- 8 від 05.01.2012 р.	2011-2015
6	Програ- ма розвитку ЛОКУ ДОК Южний	Рішення IX сесії обласної ради VI скликання від .02.11 № 3- 15 від 05.01.2012 р.	2011-2018
7	Програ- ма розвитку української та росій- ської мов	Рішення IX сесії обласної ради VI скликання від 30.12.10 №2- 10 від 05.01.2012 р.	2011-2014
8	Програма розвитку фізичного ви- ховання і спорту серед учнівської та студентської молоді	Рішення X сесії обласної ради VI скликання від 03.03.10 № 34- 10 від 05.01.2012 р.	2011-2014

Детальніше з цільовими освітянськими програмами можна ознайомитися <http://loga.gov.ua/oda/about/depart/guon/programs/>

Повнота та своєчасність фінансування заходів та здійснення платежів.

В Луганській області наприкінці 2011 року склалася скрутна ситуація із фінансуванням галузі “Освіта.” Це у свою чергу виразилося у затримці із фінансуванням захищених статей бюджету:

- заробітних плат педагогічним працівникам
- харчування дітей у закладах освіти

Організація та проведення тендерних закупівель.

У ході проведення дослідження громадські аудитори виявили цікаву особливість: в зв’язку з недостатнім фінансуванням деяких статей бюджету розвитку значна кількість закладів освіти Луганської області змушена організовувати та проводити відповідні закупівлі самостійно. Такі факти мають місце також у Львівській області та м. Києві. Причини та можливі наслідки такого стану речей потребують додаткового аналізу та дослідження.

Джерела дослідження.

Отримання інформації.

Інформація для первинного аналізу збиралася з відкритих джерел і за допомогою закону про доступ до публічної інформації, також паралельно із запитом і аналізом відкритих джерел проводився контент-аналіз у ЗМІ.

Відкриті джерела інформації.

Для ознайомлення з основними документами ми використовували інтернет-сайти різних державних структур. Нам допомогла інформація взята з сайтів Міністерства фінансів, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства статистики, а також сайтів обласних, районних державних адміністрацій і сайтів рад різних рівнів та місцевих управлінь освіти та фінансів.

Частина інформації, яка знаходиться у вільному доступі, але котра може бути не доступна на місцевих сайтах можна знайти в обласній бібліотеці та в міському, обласному архівах, на інформаційних стендах і в офіційних ЗМІ.

Отримання інформації за допомогою Закону України «Про доступ до публічної інформації»

Прийняття цього закону сприяло до роботи з інформацією, а відповідно і контролем процесів в країні, включаючи і аудит витрачання бюджетних коштів.

Цей закон дозволяє отримувати будь-яку інформацію від органів державної влади, яка не є таємницею. Для нас особливо значущою є частина 5, стаття 6 Закону, в

якій сказано, що не може бути обмежений доступ до інформації, щодо розпорядження бюджетними коштами, володіння, використання або розпорядження державним, комунальним майном та умови отримання цих грошей і майна, а також ПІБ фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно.

Оскільки на інформаційні запити повинні відповідати розпорядники інформації, нами був спочатку зібраний пул їх адрес в окремому документі і створені шаблони, для прискорення і полегшення звернень до цих інституцій в подальшому. Запити направлялися за допомогою електронної пошти та відповіді, ми так само просили направляти на електронні адреси.

Отримання інформації за допомогою консультацій з експертами та проведення інтерв'ю.

Даний вид отримання інформації є найбільш цікавим і часто найбільш достовірним.

Під час аналізу отриманих документів, ми не змогли виявити скільки-небудь істотні порушення - дотримані терміни, цифри, тимчасові інтервали, але за допомогою контент-аналізу та інтерв'ювання директорів шкіл, консультацій з працівниками різних управлінь ми змогли зрозуміти справжню систему фінансування освітньої сфери. На жаль, така інформація є часто «неофіційною», з ярликом «не для преси» або «по-секрету». Люди бояться втратити свої посади або зіпсувати відносини з керівництвом. Але ця інформація є дуже цінною, бо на її основі можна скласти уточнюючий запит на отримання інформації або поставити слушне запитання експертам.

Порушення виявлені в процесі аналізу складання, ухвалення та реалізації обласного бюджету в частині витрат на освіту офіційно не зафіксовані.

За час реалізації проекту в Луганській області було зроблено 37 запитів в органи місцевого самоврядування різних рівнів щодо надання доступу до публічної інформації, з них 32 запити – до районних держадміністрацій. Було надано 24 відповіді, 4 запити знаходяться наразі на стадії опрацювання. Для більш якісної роботи органів місцевого самоврядування необхідно звернути увагу на своєчасне оновлення інформації, до якої надається вільний доступ. Наприклад, на сайті Луганської обласної держадміністрації зазначений контактний e-mail Перевальської районної адміністрації, який на час відправлення запиту не був зареєстрований (валідний). Відповідей на значну кількість інформаційних запитів ми не отримуємо. Уже не один раз підводила пошта, яка або не доставляла листи до адресата та доводилося через декілька днів перевідправляти запит, або навпаки не було доставлено відповідей.

Також хочеться відмітити, що іноді аудитори отримували запитувану інформацію не в повному обсязі або взагалі обґрунтовану відмову, тому що не всі до-

кументи зберігаються в електронному вигляді, та у районних адміністраціях немає можливості набрати відповідь. Деякі документи, які використовуються для узгодження інформації між держустановами не зберігаються.

Під час моніторингу та аналізу інформації ми з'ясували, що з точки зору Закону, тобто дотримання термінів та інших бюрократичних процедур усе дотримано достатньо добре, але насправді ніякого формування бюджету «знизу - вгору» не відбувається. Директора шкіл пишуть свої бюджети, так як потрібно робити, виходячи з норм споживання але ті бюджетні запити далі ніж область (фінуправління) не йдуть.

Фінансисти та головне управління освіти обмежують школи, документом з конкретними сумами, по якому відділ освіти міськради доводить до відома директорів шкіл граничні обсяги фінансування школи.

Тобто нам чиновники офіційно відповідають, що формально все дотримується, але насправді пропозиції директорів шкіл при реальному фінансуванні «згори» не враховуються.

Фінансуються тільки «захищені статті», але на розвиток коштів майже не вистачає. Взагалі видатки на освіту за документами надаються майже на 100 відсотків (97,4 — 99,7%)

Водночас під час реалізації другого етапу Проекту громадськими аудиторами були виявлені факти, які свідчать про негативні тенденції у фінансуванні галузі “Освіти” на місцевому рівні. Зокрема, були виявлені факти систематичного недофінансування галузі “Освіти,” з обласного бюджету, що негативно позначалося на ситуації в регіоні. Наприклад у **м. Красний Луч Луганської області** недофінансування освітянської галузі склало **2 млн. гривень**.

Для того аби подолати бюджетний дефіцит у цьому місті напередодні першого вересня 2011 року була

закрита єдина україномовна школа!

зі “Освіта” 7 млн. гривень, що вилилося у недофінансування харчування дітей в школах та садочках міста та закриття ще однієї школи.

27 січня в Луганську відбувся круглий стіл, на якому був презентований підсумок роботи громадських аудиторів. В його роботі взяли участь представники органів місцевої влади, депутати Луганської міської ради, журналісти, представники громадськості.

Головні проблеми фінансування освіти, виявлені під час громадського аудиту підтвердились безпосередньо учасниками круглого столу:

1. При розподілі коштів по областях держава зовсім не враховує особливості регіону.
2. Освітою повинні займатись професіонали.

«Якщо освітою і медициною будуть займатися професіонали, а не політики, тільки тоді можливі зрушення і зміни в кращу сторону», - прокоментував Максим Столяров, помічник народного депутата України І. Гринчука.

3. Нефінансування бюджету розвитку та недофінансування захищених статей бюджетних витрат.

Начальник управління освіти Луганської міської ради Валентина Кияшко говорила про те, що в Луганську недоцільно існування близько десятка середніх шкіл. Якщо закрити всі школи з малою кількістю учнів або ж об'єднати дві школи в одну, то, на думку Валентини Григорівни, бюджет значно збільшиться і цим можна буде закрити «бюджетні діри».

4. Закриття шкіл чиновники обґрунтовують існуючою необхідністю, оскільки населення міст Луганської області постійно зменшується.

Напевно, в кожному місті існує так званий, імідж шкіл. Є школи, в які батьки готові возити своїх дітей, через все місто, а є навпаки ті, які користуються «поганою славою». Цей імідж часто не змінюється протягом років, передаючись по накатаній. Такі речі заважають у великих містах з хорошою щільністю шкіл, через дисбаланс кількості учнів виходячи з якого місцевий бюджет виділяє гроші на

школу. Як повідомив начальник управління освіти за останній час населення міста зменшилось, приблизно на 50 000 чоловік, але

закривати школи заважають батьки

Об'єднання шкіл економічно вигідно і якщо все-таки об'єднати більшу кількість шкіл бюджетні гроші будуть витрачатися більш ефективно.

5. Норми фінансування закладів освіти застаріли та не відповідають потребам часу (наприклад: в зв'язку з підвищенням цін на енергоносії).

Зауважимо, що норми, за якими школи готують свої бюджети, розроблялися ще в 2000 році. Але проведення різних заходів, спрямованих на підвищення енергоефективності за ці 12 років, вже змінює необхідні норми споживання.

Експерти відзначили, що необхідно розробити корегуючий коефіцієнт для шкіл в яких діти отримують ексклюзивну освіту, який має враховувати особливості дітей, необхідність додаткових витрат на доглядальницю і тощо.

Учасники резюмували, що через непопулярність реформ, які можуть допомогти зробити шкільну освіту більш раціонально-фінансованою,

реформами бояться займатися політики,

тому що впровадження подібної програми викличе велике невдоволення населення, а результати буде видно тільки через декілька років.

2.5. ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСТЬ.

Стан освітньої галузі у 2011 році.

➡ Діяльність управління освіти і науки обласної державної адміністрації, відділів, управління освіти райдержадміністрацій, міських рад у 2011 році була спрямована на забезпечення розвитку освітньої галузі регіону, виконання законів України **“Про освіту”**, **“Про загальну середню освіту”**, **“Про позашкільну освіту”**, **“Про дошкільну освіту”**, **“Про професійно-технічну освіту”**, **“Про вищу освіту”**, Указів Президента України, Національної доктрини розвитку освіти, програми «Щодо запровадження обласних стипендій», забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін.

В умовах переходу на нову систему навчання, коли дошкільна освіта стає обов’язковою складовою загальної середньої освіти, набуло першочерговості завдання щодо відновлення діяльності дошкільних навчальних закладів, створення додаткових місць у працюючих дитсадках. Забезпечено функціонування 450 дошкільних навчальних закладів, із них у сільській місцевості – 325.

Належна увага приділена створенню умов для здобуття дошкільної освіти дітьми п’ятирічного віку. Як наслідок, у поточному році було відновлено роботу 8 дошкільних навчальних закладів, додатково відкрито 27 груп. Показник охоплення дошкільною освітою становить 80,7%, що вище показника по Україні на 12,8%.

У 2010/11 навчальному році в області функціонує 500 загальноосвітніх шкіл, із них 32-ЗОШ I ст., 53-I-II ст., 341-I-III ст., 1-II-III ст., 36-НВК, гімназій – 13, ліцеїв – 5, 19 шкіл-інтернатів обласного підпорядкування.

У сільських регіонах області додатково створено 23 освітні округи. На даний час через 41 освітній округ залучено до профільної освіти понад 25 тис. учнів.

Область посідає третє місце в Україні за показником безкоштовного підвозу дітей та вчителів до місця навчання та у зворотному напрямку. Цей показник складає **99,8%**.

Станом на 01 жовтня 2011 року в області до сімейних форм виховання влаштовано 53 дітей: усиновлено 8, взято під опіку 10, передано до дитячих будинків сімейного типу 2, передано до прийомних сімей 5, до біологічних сімей повернено 28 дітей.

Професійну підготовку кваліфікованих робітників для підприємств і організацій регіону забезпечують 26 професійно-технічних навчальних закладів, з них: 6 вищих училищ, 11 професійних ліцеїв, 6 професійно-технічних училищ, 2 навчальних центри при установах виконання покарань та 1 професійний ліцей у складі Херсонської державної морської академії.

У 2011 році закладами профтехосвіти області підготовлено і випущено 4680 осіб, у тому числі 418 дітей-сиріт. Кожний другий учень оволодів кваліфікацією з 2-х і більше професій. 147 випускників отримали дипломи з відзнакою. 107 чол. здобули освітньо-кваліфікаційний рівень «молодший спеціаліст». На робочі місця на підприємствах та організаціях працевлаштовані 3923 (83,8%) чол.

Вчителям області здійснюється виплата надбавок у розмірі 20 відсотків за престижність праці відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 № 1130 „Про встановлення надбавки вчителям, вихователям загальноосвітніх навчальних закладів, викладачам і майстрам виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I - II рівня акредитації державної та комунальної форми власності, керівникам та заступникам керівників зазначених закладів, посади яких віднесені до посад педагогічних працівників”.

Підготовку кадрів з вищою освітою в області здійснюють 25 вищих навчальних закладів, із них 16 вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації та 8 закладів - III-IV рівнів акредитації, у яких навчається 37362 осіб, у 2011/12 н.р. зараховано на початковий цикл навчання – 7782 осіб, завершили навчання у 2011/12 н.р. – 10417 осіб.

Станом на 10 листопада 2011 року капітальні ремонти були завершені на 107 об'єктах, що складає 100% від загальної кількості. Здійснено капітальні ремонтні роботи 33 покрівель, 26 систем опалення, 6 каналізаційних систем, 2 систем водопостачання, 4 спортивних зал, дитячих майданчиків, облаштування 8 внутрішніх санвузлів.

Підвищення ефективності використання бюджетних коштів, посилення контролю за своєчасним та в повному обсязі надходженням і розподілом коштів забезпечило фінансову стабільність у галузі освіти області.

Фінансування галузі освіти за останні три роки збільшилось з 1062,3 млн. грн. у 2009 році до 1328,1 млн. грн. у 2011 році.

Позитивними тенденціями в освітній галузі є зростання фонду оплати праці працівників закладів освіти, зокрема обласного підпорядкування, у поточному році на 8% у порівнянні з минулим (2011 рік – 96,7 млн. грн., 2010 рік – 89,8 млн. грн.).

Регіональні цільові освітянські програми

№ з/п	Назва програми	Рішення сесії, яким затверджена програма	Роки дії програми
1	Обласна програма забезпечення збереження та відновлення діяльності об'єктів соціально-культурного призначення в сільській місцевості	Рішення XV сесії обласної ради V скликання від 01.06.07 № 270	безстрокова
2	Обласна програма забезпечення загальноосвітніх, професійно - технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природно - математичних і технологічних дисциплін	Рішення XV сесії обласної ради IV скликання від 20.04.05 № 389	2005-2011
3	Програма щодо запровадження обласних стипендій	Рішення XLVI сесії обласної ради V скликання від 14.05.10 № 1302	2010-2014
4	Обласна програма розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року	Рішення III сесії обласної ради VI скликання від 29.12.2010 № 52	2011-2014
5	Обласна програма «Інклюзивне навчання у навчальних закладах області» до 2015 року	Рішення VI сесії обласної ради VI скликання від 20.04.2011 № 152	2011-2015
6	Обласна цільова програма впровадження у навчально-виховний процес загально-освітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто	Рішення IX сесії обласної ради VI скликання від 21.09.2011 № 287	2011-2015

	<u>відсотків» на період до 2015 року</u>		
7	<u>Обласна програма «Кожній сільській школі – шкільний автобус» на 2011-2015 роки</u>	Рішення IX сесії обласної ради VI скликання від 21.09.2011 № 288	2011-2015
8	<u>Обласна цільова програма розвитку професійно - технічної освіти Херсонщини на 2011 - 2015 роки</u>	Рішення X сесії обласної ради VI скликання від 30.11.2011 № 332	2011-2015
9	<u>Обласна цільова програма розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року</u>	Рішення X сесії обласної ради VI скликання від 30.11.2011	2011-2017
10	<u>Обласна цільова програма підвищення якості шкільної природничо - математичної освіти на період до 2015 року</u>	Рішення X сесії обласної ради VI скликання від 30.11.2011	2011-2015

МОНІТОРИНГ ТЕНДЕРНИХ ПРОЦЕДУР.

Протягом жовтня-грудня 2011 року громадські аудитори, які пройшли відповідні навчання фахівцями Центру політичних студій та аналітики, проводили моніторинг діяльності Херсонських освітянських тендерних комітетів, які закуповували продукти харчування для шкіл та садочків, шляхом порівняльного дослідження відповідності цін на продукти харчування, зафіксованої в тендерній угоді до середньостатистичної ціни по області, складу тендерних комітетів, учасників, переможців та якості продуктів.

Об'єктом моніторингу стали ціни на продукти харчування в закладах освіти зафіксованої в тендерній угоді до середньостатистичної ціни по області, складу тендерних комітетів, учасників, переможців та якості продуктів.

У ході моніторингу аудитори використовували головні джерела: **бюлетень Вісник державних закупівель** та сайт www.tender.me.gov.ua.

Інформація також збиралася шляхом надсилання запитів на інформацію через регіональні представництва Центру в обласну та районні державні адміністрації, міські управління освіти, широко використовували журналістські розслідування та депутатські звернення.

Інформаційні запити було надіслано:

- Херсонської облдержадміністрації.
- Всім районним держадміністраціям.
- Міським головам Херсону, Каховки, Нової Каховки.

- Управлінню фінансів Херсонська ОДА.
- Головному управлінню статистики.

Згідно зразків інформаційних запитів громадські аудитори отримували різні за своїм змістом відповіді. Так, наприклад **Каховська РДА надіслала відповідь, де йдеться про те, що склад тендерного комітету – таємниця!**

Ваш запит щодо надання інформації про персональний склад комітету з конкурсних торгів відділу освіти задовольнити неможливо з підстав передбачених статтею 10 Закону України «Про доступ до публічної інформації» - обсяг інформації про особу, що збирається, зберігається і використовується розпорядниками інформації, має бути максимально обмеженим і використовуватися лише з метою та у спосіб, визначений законом». Тобто відділ освіти повинен ознайомити працівників, членів комітету з конкурсних торгів, у період збирання інформації, але до початку її використання, які відомості про них та з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються та отримати у них згоду.

Найчастіше громадських аудиторів Херсонської області відправляли до:

Щодо пунктів 8,9,10 інформація публікується згідно статті 10 Закону на веб – порталі Міністерства економічного розвитку і торгівлі України за адресою: www.tender.me.gov.ua та друкується в інформаційному бюлетені „Вісник державних закупівель”.

11). На балансі управління освіти Херсонської міської ради знаходяться 144 навчальних заклади (71 дошкільний заклад, 62 загальноосвітніх заклади, 11 позашкільних закладів) з кількістю вихованців 50271 дітей;

12). Вільний доступ до всієї інформації стосовно Вашого питання оприлюднюється на офіційному сайті Херсонської міської ради та її виконавчих органів у розділі „Рішення міської ради”.

Заступник міського голови

С.М.Червко

У процесі моніторингу **найповнішу інформацію вдалося отримати від Голопристанської РДА, Горностаївської РДА, Новотроїцької РДА, Каланчацької РДА, Великоолександрівської РДА, Новокаховської міської ради, Генічеської РДА, Каховської РДА та м. Каховка.**

У відповідях простежується чимало закономірностей, зокрема щодо керівництва тендерних комітетів та учасників самих торгів. Так, **члени тендерних комітетів відмовлялися коментувати умови та обставини проведення тендерів.**

Комітет, як правило, очолює керівник установи, або його заступник. Переважна кількість переможців тендерів – місцеві постачальники.

Предмет закупівлі	місто Нова Кахов- ка	місто Херсон	Велико- олександрівський район	Горностаїв- ський район	Каланчацький район	Новотроїцький ра- йон
сир твердий	50,00			56,00		60,00
сир кисломолочний	35,00			36,50		49,00
м'ясо (свинина)		50,00		45,00	44,00	
печінка (яловича)	36,00	48,00		30,00		
філе куряче	40,00				32,00	29,00
риба	41,25		38,00	35,02		34,50
картопля	5,50		8,80		6,00	11,00
горох					4,50	7,00
капуста	6,50		8,00			9,20
морква	4,90		7,90			10,30
цибуля	6,50		8,50			9,10
масло вершкове	48,94	75,00				

Аналіз ситуації на Херсонщині **засвідчує про наявність чималих порушень в питанні проведення тендерів.** Зокрема, більшість районних управлінь освіти не надали інформацію щодо цінової політики в частині оголошення та проведення торгів щодо закупки товарів в заклади освіти.

В різних районах Херсонської області ціна коливається в межах 5 – 11 грн. за кг. Так, в Новій Каховці картоплю закуповували по 5.50 грн., а в Новотроїцькому районі ті самі овочі школярі отримували за ціною 11 грн. за кілограм.

Ціна на моркву була теж відповідною: 4,90 грн. і 10,90 грн. за один кілограм продукту.

Територія	Товар	Роз- дрі- бна ціна за тен- де- ром	Спо- живча ціна	Кіль- кість (кг)	Зага- льна сума заку- півель	Зага- льна сума за ри- нко- вими цінами	Різ- ниця
м. Нова Каховка	філе куря- че	40,00	36,00	3700	148 000,00	133 200,00	- 14 800,00
м. Херсон	печі- нка яло- веча	48,00	34,00	1237	59 372,00	42 058,00	- 17 314,00
м. Херсон	масло вер- шко- ве	75,00	60,00	3329	249 675,00	199 740,00	- 49 935,00
Новотро- їцький р- н	куль- тури ово- чеві		в 2,2 рази менша		950 780,00	432 172,00	- 518 607,00

Суттєва різниця в ціні помітна у всіх регіонах і на усі види товару. До при-
кладу, **вершкове масло у Херсоні на 26 грн. дорожче аналогічного продукту,**
який купували у Новій Каховці. Також масло – це той вид продукту, який до-
сить часто замінюють аналогами нижчими по собівартості: спред, маргарин.

ПІДСУМКОВІ ЗАХОДИ ТА ЗАЛУЧЕННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ.

Представники влади та контролюючих органів охоче долучалися до моніто-
рингу та до підсумкових заходів. Проте, коментуючи ситуацію з цінами, предста-
вники різних інстанцій зазначають, що в тендерних процедурах не вдається ви-
ключити корупційну складову, а також ціни встановлюються з розрахунку на пе-
вний період і тому не завжди відповідають ринковим. **Головна причина такої**
ситуації – недосконалість тендерного законодавства, яке саме по собі прово-
кує зловживання у цій сфері.

Презентація підсумків проекту відбулася на круглому столі.

Також там було складено наступні пропозиції: **проводити закупівлю продуктів на різні періоди року, а не на весь рік, врівноважити роль ціни та якості продукції в оцінці тендерних пропозицій, не проводити закупівлі в сфері роботи монополіста (електроенергія, водовідведення, теплопостачання).** Окремо обговорили необхідність **законодавчого закріплення права батьків та батьківських комітетів на контроль шкільного харчування.** Пропозиції були передані до освітянського комітету Верховної Ради України.

Надзвичайно цікаву інформацію повідомили на підсумковому круглому представники органів влади та контролюючих інстанцій. Бульба Лариса Павлівна, завідувач відділу гігієни дітей та підлітків санепідстанції повідомила, що її організація ретельно перевіряє харчування дітей у навчальних закладах, а також накладає штрафи на тих, хто порушує санітарно-гігієнічні норми. **Херсонщина займає перше місце в Україні за кількістю цих штрафів. За минулий рік за порушення у сфері громадського харчування дітей та підлітків їх було накладено більше 1500.** Проте, зазначила виступаючи, окрім санепідстанції за цими процесами просто повинні слідкувати представники управлінь та відділів освіти, адже це їх прямий обов'язок. Хоча, безпека харчування в школах є найбільшим позитивом, який відмічають батьки школярів на Херсонщині. Харчування, можливо, не завжди смачне, проте завжди безпечне.

Драмарецький Олег Миколайович, в.о. начальника обласного управління у справах захисту прав споживачів відмітив, що **певні недоліки дитячого харчування є наслідком загального недостатнього фінансування освітньої галузі**. Проте, деякі регіони області навіть за таких умов забезпечують відмінне харчування у навчальних закладах. Позитивним прикладом є Нова Каховка. Негативним прикладом, нажаль, є місто Херсон, звідки до управління у справах захисту прав споживачів надходить багато скарг.

Заступник голови обласного відділення Антимонопольного комітету Богатирьова Віра Миколаївна зазначила, що під час проведення закупівель тендерні комітети часто відсіюють учасників за недостатньо прозорими критеріями. Саме тому наступного року **обласним відділенням Антимонопольного комітету заплановано перевірку усіх відділів та управлінь освіти Херсонської області**.

Під час обговорення питання завищених цін та низької якості деяких продуктів для шкільних їдалень, Солочева Тетяна Іванівна представник ДП «Херсонс-тандартметрологія» порадила управлінням та відділам освіти більше **уваги приділяти саме виробникам продукції, а не посередникам чи реалізаторам**. Адже саме виробники продукції можуть надавати сертифікати якості на свій товар, вони ж і несуть відповідальність за порушення стандартів у разі постачання неякісної продукції.

Серед позитивних моментів проведення тендерів у Херсонській області в цілому можна виділити те, що у всіх тендерних комітетах більше половини членів пройшли відповідну освіту та у членів тендерних комітетів немає представницьких мандатів, що позбавляє їх прямої можливості виступати у ролі лобістів.

При цьому **негативних показників все ж більше**. Ще раз вважаємо за доцільне наголосити, що **інформація про здійснення конкурсних торгів щодо закупки товарів або послуг за державні кошти відноситься до закритої, вражає різниця закупівельних цін на однакові продукти в різних районах, закупівлі продуктів харчування раз на рік призводять до завищених цін**.

Загалом, недосконалість тендерного законодавства є основною причиною потенційних зловживань. Складність тендерних процедур призводить до того, що постачальники товарів та послуг не беруть участі у конкурсах, що призводить до відсутності конкуренції. Принцип закупівлі найдешевших товарів не є правильним, коли мова йде про харчування дітей у школах.

Для того, аби залучити широке коло громадськості до нашої діяльності, на найпопулярнішому інформаційному порталі www.pik.ua було організовано онлайн-конференцію, де всі мешканці Херсонщини могли ставити питання, які стосуються галузі освіти, а громадські аудитори передавали їх відповідним працівникам органів виконавчої влади.

південна інформаційна компанія

Курс НБУ на 2012.02.24
USD 7.98 EUR 10.6 RUB 0.26

Херсон 26 °C +2...+5

Главная Новости Публикации Видео Фоторепортажи Досье Юмор Блоги

Аналитика Мнение Интервью Чат-конференции

СПЕЦТЕМА ХЕРСОН: ГОРОД, КОТОРЫЙ МЫ ПОТЕРЯЛИ

Публикации » Чат-конференции

Подведение итогов проекта "Бюджетная прозрачность местного образования"
Мониторинг был сосредоточен на финансировании сферы образования.
28 января, 11 комментариев

Чат-конференция с директором Горводоканала Игорем Козаковым
Чат конференция будет проходить с 14 до 16.00. Задавайте свои вопросы.
18 января, 66 комментариев

Чат-конференция с заместителем мэра Сергеем Черевко. Окончена
В ближайшее время будут выложены все ответы на Ваши вопросы, а также видеотрансляция чата с Сергеем Черевко.
6 декабря 2011 г., 34 комментария

Херсонские новости »

25/02 Суббота

19:26 Генерал Литвин пообещал разобраться с Бойботом (2)

17:19 Еще одна крыша в Херсоне не выдержала дождя (1)

24/02 Пятница

22:14 В Новой Каховке пройдет авторская выставка фотографа Виталия Данильченко (5)

19:47 Азаров подумает об установке электротроллей на херсонских вышках (7)

17:11 Ткача, Кияна и Шевчука исключат из Партии регионов (7)

16:25 Власти готовы к ледоходу (1)

16:07 Налоговая обещает, что в очередях будем стоять с комфортом (1)

15:54 Кабинет: пенсии в феврале выплатили всем (1)

15:24 Херсон пасет «задних» (1)

15:17 Работники Госкомрезерва украли зерна на 6 млн. гривен (1)

14:30 Еще одно ОСМД заявило о незаконности со стороны Степаняна (9)

14:08 Ультрас пикетировали горсовет (4)

13:28 Городской совет Херсона утвердил

південна інформаційна компанія

Курс НБУ на 2012.02.24
USD 7.98 EUR 10.6 RUB 0.26

Херсон 26 °C +2...+5

Главная Новости Публикации Видео Фоторепортажи Досье Юмор Блоги

Аналитика Мнение Интервью Чат-конференции

СПЕЦТЕМА ХЕРСОН: ГОРОД, КОТОРЫЙ МЫ ПОТЕРЯЛИ

Публикации » Чат-конференции

Подведение итогов проекта "Бюджетная прозрачность местного образования"

28 января, 15:16

Центром политических студий и аналитики совместно с NED «Национальным фондом поддержки демократии» в 2011 году реализовывался проект по использованию методики общественного анализа расходной части местных бюджетов.

Мониторинг был сосредоточен на финансировании сферы образования.

В рамках проекта "Бюджетная прозрачность местного образования" общественные аудиторы отслеживали процесс формирования бюджетных запросов, их учета при формировании проекта бюджета, доведение информации о выделении субвенций в органы местного самоуправления низшего уровня, рассмотрение и принятие проекта бюджета областным советом, взятие и выполнение бюджетных обязательств и другие составляющие бюджетного процесса.

Проект ставил перед собой две основных задачи.

Первая - это выявление нарушений и определения причин недофинансирования потребностей в области образования на местах. Вторая - это обеспечение общественного контроля над процессом распределения и расходования бюджетных средств.

Именно общественный контроль действий органов власти и расходования бюджетных средств способен стать мощным противодействием коррупции.

Но, к сожалению, в силу сложности бюджетного законодательства и отсутствия доступа у всех граждан к первичным документам (например, на сайте Херсонского областного совета даже решение про областной бюджет опубликовано без дополнений, т.е. только частично, практически без цифр) этот процесс весьма затруднен.

Центр политических студий решил взять на себя все сложности получения необходимой и интересной для общества информации. Потому мы ждем ваши вопросы, касающиеся сферы образования на Херсонщине.

Мы убеждены, что ответы на некоторые из них найдутся в тех данных, которые уже сейчас имеются у общественных аудиторов.

Если ответ будет требовать дополнительной информации, сотрудники Центра сами будут обращаться к ответственным лицам, государственным служащим, представителям контролирующих органов.

Также на многие из вопросов мы представим мнения и комментарии депутатов местных советов.

Херсонские новости »

25/02 Суббота

19:21 Генерал Литвин пообещал разобраться с Бойботом (2)

17:19 Еще одна крыша в Херсоне не выдержала дождя (1)

24/02 Пятница

22:14 В Новой Каховке пройдет авторская выставка фотографа Виталия Данильченко (5)

19:47 Азаров подумает об установке электротроллей на херсонских вышках (7)

17:11 Ткача, Кияна и Шевчука исключат из Партии регионов (7)

16:25 Власти готовы к ледоходу (1)

16:07 Налоговая обещает, что в очередях будем стоять с комфортом (1)

15:54 Кабинет: пенсии в феврале выплатили всем (1)

15:24 Херсон пасет «задних» (1)

15:17 Работники Госкомрезерва украли зерна на 6 млн. гривен (1)

14:30 Еще одно ОСМД заявило о незаконности со стороны Степаняна (9)

14:08 Ультрас пикетировали горсовет (4)

13:28 Городской совет Херсона утвердил программу «Экология-2015» (1)

12:31 У херсонских дорог и дорожных знаков новый хозяин (1)

12:21 В Скадовском районе «Барс» пересел на колеса (1)

Акция новостей Все новости

Опрос

Стоит ли Владимиру Сальдо идти на выборы в Верховный Совет Украины?

☐ Да

☐ Нет

☐ Мне все равно куда, лишь бы он не был мэром

Голосовать Итого голосовании

Find us on Facebook facebook

IA "PIK - Південна інформаційна компанія"

Like

В результаті чат-конференції громадськими аудиторами було підготовлено ще 10 запитів, що стосуються питань будівництва нових шкіл, харчування, оздоровлення, пільг тощо.

РЕЗУЛЬТАТИ НАШОГО МОНИТОРИНГУ СТАЛИ ПОЧАТКОМ РОЗСЛІДУВАНЬ ПО ЗЛОВЖИВАННЯХ У СФЕРІ ОСВІТИ.

АМКУ порушив справи за «райські» яблука для херсонських школярів.

Херсонське відділення АМКУ порушило низку справ за ознаками антиконкурентних дій під час тендерів щодо поставок продуктів харчування до шкільних і дошкільних установ.

Як повідомили кореспонденту УНІАН у прес-служба Херсонського територіального відділення Антимонопольного комітету України (АМКУ), за наслідками розслідування проведених торгів фахівці АМКУ з'ясували, що учасники торгів пропонували продукти харчування за надвисокими цінами.

«Поведінка претендентів під час участі у торгах абсолютно не нагадувала конкурентну боротьбу. І що цікаво, організаторів торгів, мабуть, зовсім не бентежили ціни, за якими їм пропонувалися поставки продуктів. Мабуть «райськими» були яблука за ціною 16 грн., надзвичайно солодким цукор за ціною 15 грн., казковими на смак цитрусові за ціною 22 грн. за 1 кг і йогурт за ціною 28 грн. за 1 літр, «золотими» - яйця за ціною 12 грн. за один десяток восени 2011 року», - зазначається в повідомленні облвідділення АМКУ.

За результатами даного розслідування територіальним відділенням АМКУ порушено низку справ за ознаками порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

На даний момент проводиться розслідування.

«АМКУ обов'язково поінформує громадськість і ЗМІ про результати цього розслідування. Думаю, громадськості буде цікаво дізнатися, хто ті «благодійники», які пропонували продукти харчування за «космічними» цінами», - відзначила голова відділення Галина ТЕСЛЮК.

<http://www.unian.net/ukr/news/488162-amku-porushiv-spravi-za-rayski-yabluka-dlya-hersonskih-shkolyariv.html>

<http://news.finance.ua/ua/~1/90/all/2012/02/26/270769>

<http://www.postfactum.ks.ua/2012/02/25/%D1%85%D0%B0%D1%80%D1%87%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D1%80%D1%96%D0%B2.html>

<http://visti.ks.ua/novosti/kriminal/294-nazhivalis-na-shkolnikah.html>

Також на основі наших матеріалів було проведено журналістське розслідування:

Чим годують херсонських школярів.

Проведення тендерів і взагалі державні закупівлі - це саме та сфера, яка найбільше обплутана скандалами і непорозуміннями. Крім кількох фахівців, ніхто не розуміє всіх тонкощів процесу, а громадська думка взагалі наділяє тендери якимось таємничим змістом.

В лексиконі середньостатистичного українця слово тендер завжди йде поруч зі словами корупція, відкати, хабарі та крадіжки. Але чи так це насправді? Адже в теорії, тендерні процедури були задумані для забезпечення прозорості процесу закупівлі товару за бюджетні гроші. В реальності і бюджетний процес став набагато незрозумілим, і ціни вищі, і якість гірша.

Спробуємо розібратися на прикладі організації шкільного харчування. Саме ця сфера є близькою кожній сім'ї, в якій є діти шкільного віку. Слід розуміти, що шкільне харчування - це та стаття бюджетних витрат, на яку щодня витрачаються тисячі гривень, проконтролювати які досить складно.

Отже, у всіх школах міста за рахунок бюджетних грошей забезпечуються сніданки для учнів початкових класів. Це зовсім не нововведення, швидше традиція. Але раніше процес виглядав дещо інакше: в кожній школі був харчоблок та директор безпосередньо контролював, чим харчуються діти, закупівлю продуктів харчування, і приготування страв. Зараз же директор не може ніяк вплинути на те, що відбувається на кухні, оскільки і приміщення, і обладнання передані управлінням освіти в оренду фірмі, яка займається організацією харчування. На цій же фірмі працюють і кухарі.

На сьогоднішній день приготуванням їжі для школярів у м. Херсоні займається чотири підприємства: ПП «Колос - Плюс 2», ПП Томич В.І, ТОВ «Світ школяра» і комунальне підприємство «Исток». Всі ці підприємства дають єдину ціну на свої послуги. Ця ціна становить 6,85 грн. за один обід. Але що входить в цю ціну? В особистому спілкуванні директора шкіл скаржилися, що харчоблоки знаходяться в оренді у приватних фірм, а значить і витрати на зарплату, комунальні послуги, доставку продуктів ці фірми повинні оплачувати самостійно. Але вони включають їх у вартість готової продукції! Це означає, що крім ціни на продукти, 6,85 грн. містить в собі ще масу додаткових витрат.

Якщо врахувати, що продукти для шкільних сніданків купуються за завищеними цінами, то тоді розумієш, що скромна сума в 6,85 стає ще скромніше. Так, наприклад, в школи Херсона закупають масло по 75 гривень за кг при середній ринковій вартості 59 грн. Схожа ситуація з цінами на закупівлю інших

продуктів. Якщо цю різницю в ціні помножити на кількість одиниць продукції, що закуповується, то сума виходить чимала. За нашими підрахунками, тільки на покупку масла бюджет «схуд» на 50 тис. гривень. Всі ці додаткові витрати могли б піти на розвиток сфери освіти, адже проблем у ній вистачає.

Виходячи з вищевикладених фактів, можна сказати, що інновація із закупівлею готових обідів і здачею в оренду шкільних харчоблоків приватним структурам зовсім не поліпшила шкільне харчування. Без того маленька сума, з якої відняти все, крім продуктів, стає взагалі смішною. Всі ми розуміємо, що на пару гривень не можна приготувати сніданок для маленької дитини.

Під час підготовки матеріалу громадські аудитори спілкувалися з багатьма вчителями, директорами шкіл, батьками і дітьми. Вчителі та директори шкіл частіше висловлюють невдоволення таким способом організації харчування, але від їх думки мало що залежить. А от діти і батьки негативу не відчують. Адже наші люди ще з минулих часів не покладають зайвих надій на безкоштовне громадське харчування.

Головне, на думку багатьох батьків, це те, що шкільною їжею не можна отруїтися, а значить діти в безпеці. Куди більше уваги приділяється якості шкільних обідів, за які школярі платять самі. Дітлахи на шкільні сніданки реагують по-різному. Хто не розбещений домашніми надмірностями, із задоволенням їсть шкільні сніданки. Хоча всі зійшлися на думці, що їх якість залишає бажати кращого, але це найчастіше пояснюють загальним погіршенням якості продуктів харчування на полицях магазинів.

http://www.ukr.net/news/что_v_tarelke_u_hersonskogo_shkolnika-9664667-1.html

<http://news.rambler.ru/12017892/>

<http://khersonline.net/2011/12/02/что-v-tarelke-u-hersonskogo-shkolnika.html>

http://pravda.ks.ua/kherson_ks/important/14019-chem-kormyat-xersonskix-shkolnikov-issledovanie.html

III Розділ. Підведення підсумків.

Експертами **Центру політичних студій та аналітики** було розроблено Методику вивчення ситуації з фінансуванням сфери освіти в місцевих бюджетах. **Створена Методика** пройшла апробацію шляхом порівняльного аналізу в регіональному розрізі виділених коштів на потреби освітньої галузі в різних областях. Аналіз було оприлюднено **на прес-конференції 31 серпня 2011 року**, яка виявилася доволі резонансною з огляду на зібрані за Методикою даними і була висвітлена численними українськими ЗМІ. Суспільний резонанс від оприлюднених даних зумовив громадський тиск на ті місцеві ради, які відповідно до результатів дослідження, мали найнижчі показники щодо забезпечення освітньої галузі. Цей тиск спричинив до того, що зокрема:

- **Луцький** виконавчий комітет ради зібрався 2 вересня 2011 року на позачергове засідання і ухвалив рішення про виділення додаткових коштів на потреби освіти.
- **Луганська** міська рада на сесії 29 листопада 2011 року ухвалила звернення до Прем'єр міністра України з проханням виділити додаткову субвенцію з держбюджету у розмірі 10 млн. грн. на зарплати вчителям.

Відтак одним із результатів реалізації проекту став

безпосередній вплив громади на бюджетне забезпечення важливої для громади освітньої сфери.

Також дослідження виявило факти

нерівномірного фінансування галузі освіти з державного бюджету у розрізі областей.

Так Запорізька, Донецька області та Автономна Республіка Крим отримали з держбюджету додаткові кошти.

Що засвідчило факт преференційного фінансування окремих областей з державного бюджету.

Інформація зібрана Центром була затребувана Кабінетом Міністрів України. Зокрема до Центру політичних студій та аналітики звернувся помічник Прем'єр-міністра України Любинський Максим Юрійович з проханням надати зібрану інформацію для реагування з боку уряду на отриманні данні.

Під час моніторингу та аналізу інформації ми з'ясували, що з точки зору Закону, тобто дотримання термінів та інших бюрократичних процедур, технічних порушень з боку органів влади вході бюджетного процесу не було. Усе дотримано добре, але насправді

Відбувається формування бюджету «згори– вниз».

Районні та міські управління освіти, а також директори шкіл фактично пишуть свої бюджетні запити, так як від них негласно вимагають обласні управління освіти. Це було виявлено в неформальних розмовах та під час проведення інтерв'ю між громадськими аудиторами та освітянами.

Вони зазначають, що фінансові управління та вищестоячі управління освіти обмежують школи конкретними сумами. Відділ освіти доводить до відома директорів шкіл документ про граничні обсяги фінансування школи.

Тобто нагальні потреби конкретних закладів освіти при формуванні бюджетного фінансування при ухваленні відповідних рішень фактично не враховуються.

Фінансуються тільки «захищені статті», але на розвиток коштів майже не виділяється.

Під час реалізації другого етапу Проекту громадськими аудиторами були виявлені факти, які свідчать про негативні тенденції у фінансуванні галузі “Освіти” на місцевому рівні. Зокрема, в обох областях ними були виявлені факти систематичного недофінансування галузі “Освіти,” з обласного бюджету, що негативно позначилося на ситуації в регіоні. Наприклад у м. Красний Луч Луганської області недофінансування освітянської галузі склало 2 млн. гривень. Для того аби подолати бюджетний дефіцит у цьому місті напередодні **першого вересня 2011 року була закрита єдина україномовна школа.** Місто Луганськ недоотримало 7 млн. гривень, що вилилося у недофінансування харчування дітей в школах та садочках міста та закриття ще однієї школи.

Аналогічна ситуація склалася і в Херсонській області. Зокрема тільки у Каховському районі дефіцит бюджету по галузі “Освіта” на кінець 2011 року склав більше 5 млн. гривень. Бюджет району по цій галузі був виконаний лише на 87 відсотків. Як результат наприкінці року вчителі залишилися без зарплат.

Загалом в обох областях наприкінці 2011 року склалася **критична ситуація** з дефіцитом бюджетних коштів. В результаті непродуманої політики обласної влади, освітяни цих областей залишилися без виплачених вчасно заробітних плат. Схожа ситуація відбувалася і в багатьох інших областях України, зокрема **Одеській та Волинській,** про що свідчили неодноразові повідомлення у Всеукраїнсь-

ких ЗМІ.

Громадські аудитори змогли виявити причину такої ситуації. Проаналізувавши отримані під час моніторингу відповіді від органів влади, вони **виявили порушення з боку органів влади на етапі складання бюджетних запитів від місцевих управлінь освіти під час підготовки до бюджетного процесу 2011 року**. Були зафіксовані факти скорочення бюджетних запитів на освітні потреби на рівні Головного фінансового управління Луганської і Херсонської обласних державних адміністрацій. Оскільки, чиновники цього управління погоджують обсяги бюджетних запитів із реальними обсягами наповнення бюджету. Чиновники пояснювали недофінансування освіти в цих областях тим, що в державному бюджеті на 2011 рік не було передбачено коштів на задоволення у повному обсязі галузі «Освіта» згідно бюджетних запитів фінансових управлінь відповідних обласних державних адміністрацій.

Підсумок III етапу.

Відбулося дослідження двох обласних бюджетів, та проведено додатково дослідження:

- в **Херсонській області** бюджетів трьох міст обласного підпорядкування та 18 бюджетів районних державних адміністрацій.
- в **Луганській області** бюджетів 14 міст обласного підпорядкування та 18 районних державних адміністрацій.

Проведене дослідження засвідчило факт недостатнього виділення коштів з державного бюджету місцевим бюджетам на потреби освітянської галузі. А зважаючи, на той факт, що ці області є депресивними, знайти самостійно додаткові кошти і закласти їх у бюджет області, міст і районів чиновники не змогли.

Водночас незважаючи на те, що коштів на Освіту в обласних та районних бюджетах на 2011 рік не вистачило на покриття першочергових потреб, громадські аудитори зафіксували факт зростання видатків на цю галузь у 2011 році порівняно з 2010 роком. Однак, коли було детально вивчено структуру видатків з'ясувалося, що ці кошти були спрямовані у 2011 році не на суттєве збільшення заробітних плат, не на закупівлю спеціалізованого обладнання школярам, не на ремонт шкіл та садочків в областях де здійснювався моніторинг, а на покриття витрат закладів освіти за комунальні послуги, які виросли порівняно з 2011 роком.

Отже, результати моніторингу засвідчили, що на розвиток освіти на місцевому рівні центральна і місцева влада не знаходить коштів в достатньому обсязі, що призводить до затримок із виплатами заробітних плат вчителям, не зміцнення матеріально-технічної бази освітніх закладів, не проведення поточних та капітальних ремонтів закладів освіти, як наслідок відбувається приведення будівель до аварійного стану, закриття шкіл тощо.

Результатом цього є:

“Бюджетна прозорість місцевої освіти”

- ❖ руйнування матеріально-технічної бази галузі «освіта» на місцевому рівні;
- ❖ погіршення матеріального становища вчителів;
- ❖ погіршення умов навчання дітей;
- ❖ погіршення фізичного, психологічного та морального стану дітей;
- ❖ зниження рівня якості надання освітянських послуг учням шкіл;
- ❖ зростання напруги у суспільстві;
- ❖ невизначеність перспектив розвитку освітньої галузі на місцевому рівні.

Що чекає освіту в Україні на місцевому рівні в 2012 році?

30 січня в приміщенні УНІАН відбулася прес-конференція на тему: **“Що чекає освіту в Україні на місцевому рівні в 2012 році?”**, на якій Центром політичних студій та аналітики були представлені результати громадського аудиту видаткової частини бюджетів в сфері освіти. Громадський аудит проводився з жовтня по грудень в Луганській та Херсонській областях за сприяння Національного фонду підтримки демократії NED.

За висновками експертів, в Україні спостерігається приховане недофінансування галузі освіти на місцевому рівні. В державному бюджеті України на фінансування галузі по всій Україні на 2012 році закладено 92 млрд.грн., що складає 6,2 % від ВВП. Водночас Законом України “Про освіту” передбачено, що державний бюджет має виділятися на фінансування освіти не менше 10% від рівня ВВП.

Для порівняння – в 2010 році на освіту було виділено – 79 800 000 000 грн., в 2011 році - 80 400 000 000 грн., в 2012 році суттєве збільшення – до 92700000000 грн. Якщо ми розглянемо структуру фінансування, то збільшення йде по статтям видатків, пов'язаних із заробітними платами та оплатою комунальних послуг. На думку експертів Центру – це може бути пов'язано із тим, що в кінці 2012 року мають відбутися вибори до Верховної Ради України.

Аналіз бюджетних запитів, які направили обласні управління освіти показав, що міністерство фінансів виділив кошти на задоволення 70 відсотків на потреби галузі освіти на місцевому рівні. Цей факт засвідчує приховане недофінансування галузі з боку Кабінету Міністрів України на рівні 30 відсотків, що в свою чергу сказується на негативному розвитку галузі.

Що стосується результатів громадського аудиту в Херсонській області, то в процесі неофіційного спілкування було виявлено, що вчителям затримують заробітні плати приблизно на 1 тиждень в сільських районах. 70% заробітних плат за 2011 рік вчителі отримали в минулому році, а інші 30% доотримували в цьому році - 2012.

Загальна кількість учнів по Херсонській області – 110733, педпрацівників 2871, тобто на кожного вчителя в середньому припадає по 40 учнів. Це, відповідно має прямий вплив на якість освіти для дітей.

Багато запитань виникло по плануванню бюджету в Херсоні, оскільки в процесі моніторингу було виявлено, що обласне управління дає інформацію по кількості школярів у місті Херсоні 29798 осіб, а міське управління за той же період дає інформацію з кількістю 32210 осіб. Різниця – 2500 учнів. Яким чином планується бюджет – відкрите запитання? =

В Луганській області натомість спостерігається дисбаланс у фінансуванні. В процесі моніторингу було виявлено, що **порушений процес бюджетоутворення**. Бюджет формується не шляхом надання фінансових запитів «знизу», а «зверху» надсилаються граничні обсяги фінансування, в межах яких можливо подати бюджетні запити. На рівні Міністерства фінансів України в національному бюджеті закладена цифра граничного фінансування, якої повинні дотримуватися всі області. Цю суму ділять на кількість учнів і виділяють на школи. А після цього районні управління освіти проводять кінцевий розподіл коштів на місцях. **В 2011 році в Луганській області на одного учня було закладено 6035 грн., в проекті бюджету 2012 року було закладено 7506 грн.**

Збільшення фінансування на освіту в 2012 році в Луганській області є не суттєвим, та враховуючи рівень інфляції залишається на тому ж рівні.

За висновками моніторингу, основні проблеми пов'язані із недофінансуванням галузі освіти. Як результат:

- ❖ **В школи не йдуть працювати молоді спеціалісти**, оскільки різниця між першим тарифним розрядом та мінімальною заробітною платою складає 300 грн. Молоді спеціалісти отримують зарплату трохи більше тисячі гривень;
- ❖ на місцевому рівні майже не закуповується комп'ютерна техніка, не відбувається підключення до інтернету. Тобто грошей вистачає в основному на покриття заробітних плат та комунальних послуг, що свідчить про те, що приймається

бюджет “проїдання,” а не бюджет розвитку;

- ❖ на місцевому рівні відбувається

неефективне використання бюджетних коштів.

Центр політичних студій та аналітики продовжуватиме моніторити ситуацію з бюджетним фінансуванням галузі на місцевому рівні у 2012 році. Про всі виявленні порушення буде повідомлятися додатково.

IV Розділ. Додатки.

Методика громадського аналізу видаткової частини місцевого бюджету (освітня галузь).

I. Методологія дослідження видатків обласних бюджетів по галузі освіти.

Етап 1 : Інструкція з підготовки бюджетного запиту.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**
місцеві фінансові органи розробляють і доводять до головних розпорядників бюджетних коштів

- **норма регулювання**
Ст.75. п.3, Ст.34. п.2 Бюджетного Кодексу України

- строки \ після якого етапу;
- необхідні документи;
- процедура;

- **продукт (опис) \ результат**

Інструкції з підготовки бюджетного запиту, які можуть запроваджувати організаційні, фінансові та інші обмеження, яких зобов'язані дотримуватися усі розпорядники бюджетних коштів у процесі підготовки бюджетних запитів.

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення;**
 - запізнення із доведенням управління освіти ОДА інструкції з підготовки бюджетного запиту
- накладання санкцій (хто, які);
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- **джерела отримання інформації**
 - фінансове управління;
 - управління освіти;

Визначення:

Місцевий фінансовий орган - установа, що здійснює функції з складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету.

Етап 2 : Розроблення бюджетного запиту

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Головні розпорядники бюджетних коштів

- **норма регулювання**

Ст.75. п.4, С.116. п.1. пп.1-2, 117 п.1-2.,120 п.2 Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

визначається Інструкцією з підготовки бюджетного запиту

- необхідні документи;
- процедура;
- **продукт (опис) \ результат**

Своєчасний, достовірний та змістовний поданих місцевим фінансовим органам бюджетний запит, який має містити всю інформацію, необхідну для аналізу показників проекту місцевого бюджету, згідно з вимогами місцевих фінансових органів

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення**
 - включення недостовірних даних до бюджетних запитів;
 - порушення встановлених термінів подання бюджетних запитів або їх неподання.
- **накладання санкцій (хто, які)**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
 - зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- джерела отримання інформації :
 - фінансове управління ;
 - управління освіти;

Визначення :

Бюджетний запит - документ, підготовлений головним розпорядником бюджетних коштів, що містить пропозиції з відповідним обґрунтуванням щодо обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди.
Головні розпорядники бюджетних коштів - бюджетні установи в особі їх керівників, які отримують повноваження шляхом встановлення бюджетних призначень.

Етап 3 : аналіз бюджетного запиту

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Місцеві фінансові органи

- **норма регулювання;**

Ст.75. п.5 Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

на будь-якому етапі складання і розгляду проектів місцевих бюджетів

- необхідні документи;
- **процедура**

здійснення аналізу бюджетного запиту з точки зору його відповідності меті, пріоритетності, а також дієвості та ефективності використання бюджетних коштів

- **продукт (опис) \ результат;**

Керівник місцевого фінансового органу приймає рішення про включення бюджетного запиту до пропозиції проекту місцевого бюджету.

- можливі напрямки розвитку подій
- необхідність інформувати;
- можливі порушення;
 - невиключення бюджетного запиту \ неповне включення до пропозиції проекту місцевого бюджету попри його відповідність меті, пріоритетність, а також дієвість та ефективність використання бюджетних коштів;
 - відсутність пояснень керівника місцевого фінансового органу про не включення \ неповне включення бюджетного запиту до пропозиції проекту місцевого бюджету
- накладання санкцій (хто, які);
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- **джерела отримання інформації**
 - фінансове управління;
 - управління освіти;

Визначення :

Проект бюджету - проект плану формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються органами місцевого самоврядування) протягом бюджетного періоду, який є невід'ємною частиною проекту рішення про місцевий бюджет.

Етап 4. Доведення виконавчим органам міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) рад, районним державним адміністраціям відповідних обсягів субвенцій на здійснення державних програм соціального захисту, субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів); інших додаткових дотацій та субвенцій.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Обласна державна адміністрація

- **норма регулювання**

Ст.75. п.9, 116.п.1 пп.18., 117, п.1. пп.1-2., 120 п.2 Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

У триденний строк з дня отримання документів з Міністерства фінансів України

- необхідні документи;
- процедура;
- **продукт (опис) \ результат**

Обсяги субвенцій виконавчим органам міських (міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення) рад, районним державним адміністраціям на здійснення державних програм соціального захисту

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення**;
 - порушення встановлених термінів доведення документів про обсяги бюджетних асигнувань до розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня або одержувачів бюджетних коштів
- **накладання санкцій (хто, які)**:
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
 - зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- джерела отримання інформації :
 - фінансове управління ОДА;
 - фінансові управління РДА, міськвиконкомів.

Визначення :

Субвенції - міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції

Етап 5. Пояснювальна записка до проекту рішення про місцевий бюджет.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Обласна державна адміністрація

- **норма регулювання**

Ст.76, п.1.1.ч. в, п.1.4,5,7. Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

перед розглядом проекту рішення про обласний бюджет на сесії обласної Ради разом з проектом рішення.

- необхідні документи;
- процедура;
- **продукт (опис) \ результат**
 - Пояснювальна записка до проекту рішення повинна містити:

“Бюджетна прозорість місцевої освіти”

а) інформацію про соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці і прогноз її розвитку на наступний бюджетний період, покладені в основу проекту місцевого бюджету;

б) оцінку доходів місцевого бюджету з урахуванням втрат доходів місцевого бюджету внаслідок наданих Верховною Радою Автономної Республіки Крим, відповідною місцевою радою податкових пільг;

в) пояснення до основних положень проекту рішення про місцевий бюджет, включаючи аналіз пропонованих обсягів видатків і кредитування за [бюджетною класифікацією](#). Пояснення включають бюджетні показники за попередній, поточний, наступний бюджетні періоди в розрізі класифікації видатків та кредитування бюджету;

г) обґрунтування особливостей міжбюджетних взаємовідносин та надання субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів);

г) інформацію щодо погашення місцевого боргу, обсягів та умов місцевих запозичень

- показники витрат місцевого бюджету, необхідних на наступні бюджетні періоди для завершення інвестиційних програм (проектів), що враховані в бюджеті, за умови якщо реалізація таких програм (проектів) триває більше одного бюджетного періоду;
 - перелік інвестиційних програм (проектів) на плановий бюджетний період та наступні за плановим два бюджетні періоди;
 - пояснення головних розпорядників бюджетних коштів (в т.ч. управління освіти) до проекту відповідного бюджету (подаються комісії з питань бюджету обласної ради)
- можливі напрямки розвитку подій;
 - необхідність інформувати;
 - **можливі порушення;**
 - відсутність пояснювальної записки проекту рішення про обласний бюджет;
 - у пояснювальній записці до проекту рішення про обласний бюджет наведена неповна або недостовірна інформація;
 - повнота, кількість та ясність пояснень управління освіти до проекту відповідного бюджету
 - накладання санкцій (хто, які);
 - можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
 - **джерела отримання інформації**
 - фінансове управління ОДА;
 - апарат обласної ради;
 - депутати обласної ради;
 - комісії з питань бюджету обласної ради

Визначення :

Проект бюджету - проект плану формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що здійснюються органами місцевого самоврядування) протягом бюджетного періоду, який є невід'ємною частиною проекту рішення про місцевий бюджет.

Бюджетна класифікація - єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом.

Витрати бюджету - видатки бюджету, надання кредитів з бюджету, погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозитах, придбання цінних паперів.

Субвенції - міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції

Інвестиційна програма (проект) - комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється з використанням коштів державного та/або місцевих бюджетів чи шляхом надання державних та/або місцевих гарантій

Етап 6. Розгляд бюджету обласною радою.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює);**

Обласна рада, її постійні комісії

- **норма регулювання**

Регламент обласної ради.

- **строки \ після якого етапу**

Сесія по розгляду проекту обласного бюджету скликається не пізніше як через 7 днів після його внесення до обласної ради

- **необхідні документи**

Проект обласного бюджету внесений на розгляд обласної ради та пояснювальна записка до нього.

- **процедура**

- За дорученням голови обласної ради або його заступників проект обласного бюджету терміново направляються для ознайомлення депутатам та для попереднього розгляду і підготовки висновків і пропозицій по них у постійних комісіях.
- Постійні комісії після розгляду проекту обласного бюджету можуть оформити свої пропозиції та зауваження до них і передати їх у визначеному порядку для узагальнення до загального відділу виконавчого апарату обласної ради.
- Постійні комісії готують висновки і рекомендації, які приймаються більшістю голосів від загального складу комісії і підписуються головою комісії, а в разі його відсутності – заступником голови або секретарем комісії.

- **продукт (опис) \ результат**

- Пропозиції та зауваження до проекту обласного бюджету;
- Висновки постійних комісій (комісії з питань освіти ...) до проекту обласного бюджету ;
- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати
- **можливі порушення**
 - проект обласного бюджету із запізненням направляється для ознайомлення депутатам та для попереднього розгляду і підготовки висновків і пропозицій по них у постійних комісіях.
 - постійні комісії обласної ради не підготували висновки і рекомендації до проекту обласного бюджету;
 - постійні комісії обласної ради підготували висновки і рекомендації до проекту обласного бюджету, коли за нього не проголосувала більшість голосів від загального складу комісії, або це рішення підписане не головою комісії, а в разі його відсутності – заступником голови або секретарем комісії
 - накладання санкцій (хто, які)
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду)
- **джерела отримання інформації**
 - апарат обласної ради;
 - депутати обласної ради;

Етап 7. Затвердження бюджету

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює);**

Обласна рада

- **норма регулювання**

Ст. 55, 76, ч.2., 116, п.1.пп.6, 31, 117.п.1 Бюджетного Кодексу України

- строки \ після якого етапу;
- необхідні документи;
- процедура;

- **продукт (опис) \ результат**

Рішення обласної ради про обласний бюджет (див. додаток № 2) серед іншого містить :

- фінансування місцевого бюджету за бюджетною класифікацією (у додатку до рішення);

- бюджетні призначення головним розпорядникам коштів місцевого бюджету за бюджетною класифікацією з обов'язковим виділенням видатків споживання (з них видатків на оплату праці, оплату комунальних послуг і енергоносіїв) та видатків розвитку (у додатках до рішення);
- бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів (у додатках до рішення);
- можливі напрямки розвитку подій;

- **необхідність інформувати**

Рішення про обласний бюджет має бути оприлюднене не пізніше ніж через десять днів з дня його прийняття у газетах, визначених обласною радою.

- **можливі порушення;**

- порушення встановленого порядку або термінів розгляду проекту та прийняття рішення про обласний бюджет;
- порушення встановлених вимог щодо застосування [бюджетної класифікації](#).
- Невключення передбачених Бюджетним кодексом України витрат до захищених видатків обласного бюджету.

- накладання санкцій (хто, які)

- попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів

- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);

- джерела отримання інформації

- фінансове управління ОДА;
- апарат обласної ради;
- депутати обласної ради;

Визначення:

Рішення про обласний бюджет - нормативно-правовий акт обласної ради, виданий в установленому порядку, що затверджує місцевий бюджет та визначає повноваження обласної державної адміністрації здійснювати виконання обласного бюджету протягом бюджетного періоду

Захищені видатки бюджету - видатки загального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень. Видатки загального фонду (серед іншого) на:

- оплату праці працівників бюджетних установ;
- нарахування на заробітну плату;
- забезпечення продуктами харчування;
- оплату комунальних послуг та енергоносіїв;
- поточні трансферти місцевим бюджетам;

- підготовку кадрів вищими навчальними закладами I - IV рівнів акредитації;
- фундаментальні дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки.

Етап 8. Взяття бюджетних зобов'язань паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі), а також порядків використання бюджетних коштів.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Розпорядник бюджетних коштів

Державне казначейство України здійснює реєстрацію та облік бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів. Ним здійснюється перевірка відповідності напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі)

- **норма регулювання**

Ст.48, 78.116.п.1пп.20, 117, п.1. пп.1-3, 120 п.2 . Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу;**

Після затвердження керівником місцевого фінансового органу розпису місцевого бюджету та встановлення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів (див. додаток № 3)

- **необхідні документи;**

- **процедура**

Бере бюджетні зобов'язання та здійснюють платежі тільки в межах бюджетних асигнувань, встановлених кошторисами, враховуючи необхідність виконання бюджетних зобов'язань минулих років, узятих на облік органами Державного казначейства України;

- **продукт (опис) \ результат;**

взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів

- **можливі напрямки розвитку подій;**

- **необхідність інформувати;**

- **можливі порушення**

- розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, за якими розпорядником бюджетних коштів взято зобов'язання без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень;

- **накладання санкцій (хто, які)**

Зобов'язання, взяті учасником бюджетного процесу без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень ... не вважаються бюджетними зобов'язаннями й не підлягають оплаті за рахунок бюджетних коштів;

Вимоги фізичних і юридичних осіб щодо відшкодування збитків та/або шкоди за зобов'язаннями, взятими розпорядниками бюджетних коштів без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених цим Кодек-

сом та законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), стягуються з осіб, винних у взятті таких зобов'язань, у судовому порядку.

- попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
- зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду;
- призупинення бюджетних асигнувань - припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису)
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду)
- **джерела отримання інформації**
 - розпорядники бюджетних коштів;
 - територіальне управління Державного казначейства України;
 - продавці \ надавачі товарів, робіт та послуг.

Визначення :

Бюджетне асигнування - повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

Бюджетне зобов'язання - будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Бюджетне призначення - повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане цим Кодексом, законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування.

Кошторис - основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень.

Розпис бюджету - документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, бюджетних асигнувань голо-

вним розпорядникам бюджетних коштів за певними періодами року відповідно до [бюджетної класифікації](#)

Бюджетні установи - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими.

Етап 9. Здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Розпорядник бюджетних коштів
Державне казначейство України

- **норма регулювання**

Ст.49, 78, 116.п.1 пп.22-24. 117, п.1. пп.1-5., 120 п.2 Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

Після отримання товарів, робіт і послуг відповідно до умов взятого бюджетного зобов'язання.

- необхідні документи;
- **процедура**

Державне казначейство України здійснює платежі за дорученнями розпорядників бюджетних коштів у разі:

- наявності відповідного бюджетного зобов'язання для платежу у бухгалтерському обліку виконання бюджету;
- наявності затвердженого в установленому порядку паспорта бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);
- наявності у розпорядників бюджетних коштів відповідних бюджетних асигнувань.

- **продукт (опис) \ результат**

Рішення про оплату товарів, робіт і послуг та надає доручення на здійснення платежу органу Державного казначейства України

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення**
 - порушення вимог Бюджетного Кодексу при здійсненні попередньої оплати за товари, роботи та послуги за рахунок бюджетних коштів, а також порушення порядку і термінів здійснення такої оплати;
 - здійснення платежів за рахунок бюджетних коштів без реєстрації бюджетних зобов'язань, за відсутності підтвердних документів чи при включенні до платіжних документів недостовірної інформації;
 - нецільове використання бюджетних коштів.

- **накладання санкцій (хто, які)**

- попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
- зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду;
- призупинення бюджетних асигнувань - припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису);
- зменшення бюджетних асигнувань - позбавлення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк до завершення поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) та у разі необхідності з подальшим внесенням змін до рішення про обласний бюджет;
- повернення бюджетних коштів до обласного бюджету

- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);

- **джерела отримання інформації**

- розпорядники бюджетних коштів;
- територіальне управління Державного казначейства України;
- продавці \ надавачі товарів, робіт та послуг.

Визначення :

Бюджетне зобов'язання - будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Етап 10. Врахування потреби в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати; на проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Обласна рада

- **норма регулювання**

Ст.77, п.4., 116.п1.пп. 38. 117, п.1. пп.1-4, 120 п.2 . Бюджетного Кодексу України

- строки \ після якого етапу;
- необхідні документи;

- **процедура**

встановлюються виходячи з обсягів відповідних бюджетних асигнувань

- **продукт (опис) \ результат**

Ліміти споживання енергоносіїв у натуральних показниках для кожної бюджетної установи;

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення**
 - здійснення видатків на утримання бюджетної установи одночасно з різних бюджетів.
- **накладання санкцій (хто, які)**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
 - зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду;
 - призупинення бюджетних асигнувань - припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису);
 - зменшення бюджетних асигнувань - позбавлення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк до завершення поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису) та у разі необхідності з подальшим внесенням змін до рішення про обласний бюджет;
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду).
- **джерела отримання інформації:**
 - фінансові органи місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування;
 - розпорядники бюджетних коштів;
 - територіальне управління Державного казначейства України;
 - надавачі послуг.

Визначення:

Бюджетні установи - органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими.

Бюджетне асигнування - повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження.

Етап 11. Передача коштів між місцевими бюджетами

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Обласна рада та відповідна місцева рада

- **норма регулювання**

Ст.93.п.3, 117.п.1.пп.1. Бюджетного Кодексу України

- строки \ після якого етапу;
- **необхідні документи**

Рішення обласної та відповідної місцевої ради

- процедура;
- **продукт (опис) \ результат**

Укладання договору про передачу коштів між місцевими бюджетами

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- можливі порушення;
 - Передача коштів між місцевими бюджетами без належного укладання договору
- **накладання санкцій (хто, які)**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- джерела отримання інформації
 - фінансові органи місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування;
 - територіальне управління Державного казначейства України;
 - депутати обласної ради

Етап 12. Передача товарів (робіт, послуг) бюджетним установам, які утримуються з інших місцевих бюджетів.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Розпорядник бюджетних коштів

- **норма регулювання**

Ст.85.п.3, 117 п.1. пп.1. Бюджетного Кодексу України

- строки \ після якого етапу;
- **необхідні документи**

відповідно до програмних документів економічного та соціального розвитку, державних цільових програм

- **процедура**

Централізовані заходи здійснюються з дотриманням таких вимог:

“Бюджетна прозорість місцевої освіти”

- встановлення головним розпорядником коштів державного бюджету (місцевих бюджетів) критеріїв визначення обґрунтування потреби у відповідних товарах (роботах, послугах);
- визначення бюджетними установами потреби у товарах (роботах, послугах) відповідно до встановлених критеріїв;
- відображення в обліку та звітності бюджетних установ операцій щодо придбання та передачі таких товарів (робіт, послуг).

- **продукт (опис) \ результат**

Товари (роботи, послуги), передані бюджетним установам, які утримуються з інших місцевих бюджетів

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення;**
 - головним розпорядником коштів державного бюджету (місцевих бюджетів) не встановлено критеріїв визначення обґрунтування потреби у відповідних товарах (роботах, послугах);
 - бюджетними установами не визначено потреби у товарах (роботах, послугах) відповідно до встановлених критеріїв;
 - в обліку та звітності бюджетних установ не відображені операції щодо придбання та передачі таких товарів (робіт, послуг)
- **накладання санкцій (хто, які);**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- джерела отримання інформації
 - фінансові органи місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування;
 - територіальне управління Державного казначейства України;
 - депутати обласної ради

Етап 13. Внесення змін до рішення про місцевий бюджет.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Обласна рада

- **норма регулювання**

Ст.78.п.7-8., 117.п.1.пп.1 Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

за підсумками першого півріччя та наступних звітних періодів з початку поточного бюджетного періоду

- **необхідні документи**

- на підставі офіційного висновку місцевого фінансового органу про перевиконання чи недовиконання дохідної частини загального фонду, про обсяг залишку коштів загального та спеціального фондів (крім власних надходжень бюджетних установ) відповідного бюджету
- в разі необхідності перерозподілу бюджетних призначень між головними розпорядниками бюджетних коштів

- **процедура**

Факт перевиконання дохідної частини загального фонду місцевого бюджету визнається за умови перевищення доходів загального фонду місцевого бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), врахованих у розписі місцевого бюджету на відповідний період, не менше ніж на 5 відсотків. Факт недоотримання доходів загального фонду місцевого бюджету визнається на підставі офіційного висновку місцевого фінансового органу за підсумками квартального звіту в разі недоотримання доходів загального фонду місцевого бюджету, врахованих у розписі місцевого бюджету на відповідний період, більше ніж на 15 відсотків.

- **продукт (опис) \ результат**

Рішення про внесення змін до рішення про місцевий бюджет

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення**
 - рішення прийнято без належного офіційного висновку місцевого фінансового органу про перевиконання чи недовиконання дохідної частини загального фонду, про обсяг залишку коштів загального та спеціального фондів (крім власних надходжень бюджетних установ) відповідного бюджету;
 - рішення прийнято при перевищенні доходів загального фонду місцевого бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів), врахованих у розписі місцевого бюджету на відповідний період, менше ніж на 5 відсотків;
 - рішення прийнято в разі недоотримання доходів загального фонду місцевого бюджету, врахованих у розписі місцевого бюджету на відповідний період, менш ніж на 15 відсотків
- **накладання санкцій (хто, які);**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- **джерела отримання інформації**
 - фінансове управління ОДА;
 - апарат обласної ради;
 - депутати обласної ради.

Визначення :

Доходи бюджету - податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за адміністративні послуги, власні надходження бюджетних установ).

Розпис бюджету - документ, в якому встановлюється розподіл доходів, фінансування бюджету, повернення кредитів до бюджету, бюджетних асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів за певними періодами року відповідно до [бюджетної класифікації](#);

Етап 14. Витрати місцевого бюджету, якщо до початку нового бюджетного періоду не прийнято рішення про місцевий бюджет.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Обласна державна адміністрація

- **норма регулювання**

Ст.79.п.7-8., 116. п.1. пп. 25, 117, п.1. пп.1-4., 119., 120 п.2 .Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу**

Якщо до початку нового бюджетного періоду не прийнято рішення про місцевий бюджет

- **необхідні документи**

Проект рішення про місцевий бюджет на наступний бюджетний період, схваленому обласною державною адміністрацією та поданому на розгляд обласної ради.

- **процедура**

Нецільовим використанням бюджетних коштів є їх витрачання на цілі, що не відповідають:

- бюджетним призначенням, встановленим законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет);
- напрямам використання бюджетних коштів, визначених у паспорті бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі) або в порядку використання бюджетних коштів;
- бюджетним асигнуванням (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів).

- **продукт (опис) \ результат;**

Обласна державна адміністрація має право здійснювати витрати місцевого бюджету лише на цілі, визначені у рішенні про місцевий бюджет на попередній бюджетний період та одночасно передбачені у проекті рішення про місцевий бюджет на наступний бюджетний період, схваленому обласною державною адміністрацією та поданому на розгляд обласної ради. При цьому щомісячні бюджетні асигнування місцевого бюджету сумарно не можуть перевищувати 1/12 обсягу бю-

джетних призначень, встановлених рішенням про місцевий бюджет на попередній бюджетний період

- можливі напрямки розвитку подій;
- необхідність інформувати;
- **можливі порушення**
 - здійснювати витрати місцевого бюджету на цілі, не визначені у рішенні про місцевий бюджет на попередній бюджетний період та \ або одночасно не передбачені у проекті рішення про місцевий бюджет на наступний бюджетний період, схваленому обласною державною адміністрацією та поданому на розгляд обласної ради;
 - щомісячні бюджетні асигнування місцевого бюджету сумарно перевищують 1/12 обсягу бюджетних призначень, встановлених рішенням про місцевий бюджет на попередній бюджетний період
- **накладання санкцій (хто, які)**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
 - зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду;
 - призупинення бюджетних асигнувань - припинення повноважень на взяття бюджетного зобов'язання на відповідну суму на строк від одного до трьох місяців у межах поточного бюджетного періоду шляхом внесення змін до розпису бюджету (кошторису)
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- **джерела отримання інформації**
 - фінансове управління ОДА;
 - апарат обласної ради;
 - депутати обласної ради;
 - територіальне управління Державного казначейства України

Етап 15. Звітність про виконання місцевих бюджетів \ інформація про результати здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства.

- **уповноважений (хто готує \ ухвалює)**

Державне казначейство України [складає](#) та подає звітність про виконання обласного бюджету

Обласна рада

Головні розпорядники бюджетних коштів

- **норма регулювання**

Ст.28 п.3-5., 0.п.2, 4., 116.п.1. пп.32, 36, 37, 117, п.1. пп.1-2., 120 п.2. Бюджетного Кодексу України

- **строки \ після якого етапу;**

у двомісячний строк після завершення відповідного бюджетного періоду
Інформація про виконання обласного бюджету підлягає обов'язковій публікації не пізніше 1 березня року, що настає за роком звітує

Публічне представлення інформації про виконання обласного бюджету відповідно до показників, бюджетні призначення щодо яких затверджені рішенням про місцевий бюджет, здійснюється до 20 березня року, що настає за звітним

- необхідні документи;
- **процедура**

Квартальний та річний звіти про виконання обласного бюджету подаються до обласної ради

Перевірка річного звіту здійснюється комісією з бюджету обласної ради.

- **продукт (опис) \ результат**

Квартальний та річний звіти про виконання обласного.

Представлена інформація за кожною бюджетною програмою має містити відомості про результативні показники її виконання (у разі складання паспорта бюджетної програми відповідно до встановлених вимог).

Обласна рада затверджує річний звіт про виконання обласного бюджету або приймає інше рішення з цього приводу

- можливі напрямки розвитку подій
- **необхідність інформувати;**

Державне казначейство України [складає](#) та подає відповідним місцевим фінансовим органам звітність про виконання обласного бюджету

Обласна державна адміністрація та обласна рада забезпечують публікацію інформації про місцеві бюджети, в тому числі рішень про місцевий бюджет та квартальних звітів про їх виконання.

Інформація про виконання обласного бюджету підлягає обов'язковій публікації не пізніше 1 березня року, що настає за роком звіту у газетах, визначених обласною радою.

Публічне представлення інформації про виконання обласного бюджету відповідно до показників, бюджетні призначення щодо яких затверджені рішенням про місцевий бюджет, здійснюється до 20 березня року, що настає за звітним. Інформація про час і місце публічного представлення такої інформації публікується разом з інформацією про виконання відповідних бюджетів.

- **можливі порушення**

- включення недостовірних даних до звітів про виконання обласного бюджету, річного звіту про виконання рішення про обласний бюджет, а також порушення порядку та термінів подання таких звітів;
- видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати обласного бюджету;
- Інформація про виконання обласного бюджету не опублікована до 1 березня року, що настає за роком звіту у газетах, визначених обласною радою;

- до 20 березня року, що настає за звітним не відбулося публічне представлення інформації про виконання обласного бюджету відповідно до показників, бюджетні призначення щодо яких затверджені рішенням про місцевий бюджет;
- звіт про квартальне виконання обласного бюджету не був опублікований у двомісячний строк після завершення відповідного бюджетного періоду;
- разом з інформацією про виконання відповідних бюджетів не публікується інформація про час і місце публічного представлення такої інформації.
- **накладання санкцій (хто, які);**
 - попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства - застосовується в усіх випадках виявлення порушень бюджетного законодавства. Виявлені порушення бюджетного законодавства мають бути усунені в строк до 30 календарних днів;
 - зупинення операцій з бюджетними коштами. Зупинення операцій з бюджетними коштами можливе на строк до 30 днів у межах поточного бюджетного періоду.
- можливість відміни \ оскарження рішення (хто ухвалює, за чією ініціативою, підстави, строки, порядок розгляду);
- джерела отримання інформації;
 - газети, визначених обласної радою;
 - фінансове управління ОДА;
 - апарат обласної ради;
 - депутати обласної ради;
 - територіальне управління Державного казначейства України

II. класифікація системи показників дослідження та аналізу.

- **рівень бюджетної забезпеченості** місцевої освіти – видатки обласного бюджету на 1 мешканця / учня відповідної адміністративної одиниці (територіальної громади);
- **питома вага видатків на освіту** у загальній видатковій частині бюджету, та динаміка цього показника за останні 3-4 роки (збільшення / скорочення);
- **обсяги та цільовий характер** фінансування заходів, передбачених загальнодержавними / регіональними цільовими програмами у сфері освіти;
- **повнота фінансового забезпечення** – чи всі затверджені видатки фінансуються в повному, затвердженому обсязі;
- **організація та проведення тендерних закупівель** (розміщення оголошення, визначення термінів підготовки пропозицій, складу тендерного комітету,

відсотку коштів на закупівлю товарів і послуг у одного продавця, врахування скарг учасників, визначення вартості одиниці товарів та послуг та ін.)

III. Ідентифікація джерел отримання інформації.

№	Об'єкт аналізу (предмет дослідження)	Джерело отримання інформації	Спосіб отримання інформації
1.	Бюджет області	рішення сесії обласної ради	депутатський запит, запит на інформацію
2.	Регламент обласної ради	рішення сесії обласної ради	(депутатський запит, запит на інформацію)
3.	Положення про депутатські комісії	рішення сесії обласної ради	депутатський запит, запит на інформацію
4.	Інструкція з підготовки бюджетних запитів	інструкція обласного управління фінансів	депутатський запит, запит на інформацію
5.	Бюджетний запит	доповідна записка обласного управління освіти	депутатський запит, запит на інформацію
6.	Аналіз бюджетного запиту	аналітична записка обласного управління фінансів	депутатський запит, запит на інформацію
7.	Розрахунки прогнозних обсягів міжбюджетних трансфертів; методики їх визначення; організаційно-методологічних вимог та інших показників щодо складання проектів місцевих бюджетів; пропозиції щодо форми проекту рішення про місцевий бюджет (типової форми рішення), показників міжбюджетних відносин (включаючи обсяги міжбюджетних трансфертів для відповідних бюджетів) і текстових статей, а також організаційно-методологічні вимоги щодо складання проектів місцевих бюджетів	інформацією володіє Міністерство фінансів та фінансове управління обласної адміністрації	депутатський запит, запит на інформацію
8.	Доведення виконавчим органам міських (міст республіканського	наказ фінансового управління обласної	депутатський запит, запит на

	Автономної Республіки Крим та обласного значення) рад, районним державним адміністраціям відповідні обсяги субвенцій на здійснення державних програм соціального захисту, субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів); інші додаткові дотації та субвенції	адміністрації	інформацію
9.	Пояснювальна записка до проекту рішення про місцевий бюджет	пояснювальна записка управління фінансів, проект рішення комісії з питань бюджету та соціально-економічного розвитку відповідної обласної ради	депутатський запит, запит на інформацію
10.	Розпис виконання місцевого бюджету	аналітична записка управління фінансів обласної адміністрації	депутатський запит, запит на інформацію
11.	Зміни до рішення про місцевий бюджет	проект рішення сесії, управління фінансів, комісія з питань бюджету та соціально-економічного розвитку, прийняте рішення сесії обласної ради	депутатський запит, запит на інформацію
12.	Інформація про результати здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства	аналітична записки фінансового управління, управління освіти, регіонального відділення Державної фінансової інспекції України	депутатський запит, запит на інформацію
13.	Плани діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди (включаючи заходи щодо реалізації інвестиційних програм (проектів), які готує управління освіти	робочі плани та доповідні записки обласного управління освіти	депутатський запит, запит на інформацію
14.	Оголошення про час та місце проведення публічного представлення звіту про по виконання бюджету управлінням освіти	оголошення управління освіти, фінансове управління відповідної обласної ад-	депутатський запит, запит на інформацію

	міністрації	
--	-------------	--

IV. Інтерпретація отриманих результатів для проведення порівняльного дослідження (пояснення, що можуть означати типові показники і як на цій підставі робити обґрунтовані висновки та оцінки).

V. Структура регіональних аналітичних звітів про результати проведеного громадського аналізу видаткової частини обласного бюджету, спрямованого на фінансування освітньої галузі.

I. Предмет дослідження:

- Інформація про структуру обласної освіти;
- Сфера відповідальної обласної влади (управління освіти)
 - повноваження;
 - інфраструктура закладів;
 - бюджетна кодифікація витрат.
- Період аналізу бюджетних витрат;
- Бюджетне забезпечення :
 - рівень бюджетної забезпеченості місцевої освіти – видатки обласного бюджету на 1 мешканця / учня відповідної адміністративної одиниці (територіальної громади);
 - питома вага видатків на освіту у загальній видатковій частині бюджету, та динаміка цього показника за останні 3-4 роки (збільшення / скорочення);
 - повнота та своєчасність фінансування заходів та здійснення платежів.

II. Джерела дослідження.

III. Порушення виявлені в процесі аналізу складання, ухвалення та реалізації обласного бюджету в частині витрат на освіту.

Етап	порушення \ недопрацювання	норми законодавства	причини порушення (чия провина)	накладені санкції \ понесена відповідальність

IV. Державні закупівлі.

- План закупівель на цей період;
- Питома вага вартості тендерних закупівель у загальному обсязі видатків обласного бюджету спрямованого на фінансування освітньої галузі ;
- Відповідність предмету закупівель фактичним потребам галузі; -?
- Ступінь задоволення отримувачами роботами, товарами та послугами поставленими \ наданими переможцями тендерних закупівель;- ?
- Відсоток коштів на закупівлю товарів і послуг у одного продавця

- Вартість одиниці товарів, робіт та послуг;

Предмет моніторингу	Норми, що регулюють	Вимоги	Фактичний стан	Невідповідності \ порушення
Розміщення оголошення				
Визначення термінів підготовки пропозицій				
Склад тендерного комітету				
Скарги учасників				
Оприлюднення звітів про результати закупівлі				

V. Висновки .